

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2018

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

**Київ
2018**

*Використання будь-яких матеріалів публікації
дозволяється за умови посилання на видання.*

*Жодна частина прямого чи опосередкованого використання публікації
не може бути використана з комерційною метою
без письмової згоди Міжнародної асоціації позашкільної освіти.*

Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред.
проф. О. В. Биковської. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2018. – 96 с.
ISBN 978-966-8449-64-2

Стратегія розвитку позашкільної освіти підготовлена Міжнародною асоціацією позашкільної освіти із залученням представників органів законодавчої і виконавчої влади, працівників органів управління освітою, закладів освіти, вчених, громадськості України та інших держав.

Документ є підсумком ситуаційного аналізу і представляє стратегію розвитку позашкільної освіти України. У документі подана загальна характеристика позашкільної освіти України, її концептуальні основи та стратегічні вектори розвитку, SWOT-аналіз і дорожня карта.

Видання розраховане на державних службовців, науковців, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів позашкільної і вищої освіти, громадськість та інших фахівців, які займаються питаннями позашкільної освіти.

УДК 374-043.86

З М І С Т

ВСТУП	5
ПАСПОРТ СТРАТЕГІЇ	8
РОЗДІЛ I	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	9
1.1. Законодавство і політика	9
1.2. Статистика позашкільної освіти	20
РОЗДІЛ II	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	48
РОЗДІЛ III	
СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	63
3.1. Стратегічний вектор I. Правовий вектор розвитку позашкільної освіти	64
3.2. Стратегічний вектор II. Управлінський вектор розвитку позашкільної освіти	66
3.3. Стратегічний вектор III. Освітній вектор розвитку позашкільної освіти	68
3.4. Стратегічний вектор IV. Інформаційний вектор розвитку позашкільної освіти	70
3.5. Стратегічний вектор V. Фінансовий вектор розвитку позашкільної освіти	71
РОЗДІЛ IV	
SWOT-АНАЛІЗ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	73
РОЗДІЛ V	
ДОРОЖНЯ КАРТА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА 2019-2023 РР.	76
АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	85
УЧАСНИКИ СТРАТЕГІЧНОЇ СЕСІЇ З РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (м. Київ, 25.06.2018 р.)	87
ЛІТЕРАТУРА	93

проф. Олена Биковська,
президент Міжнародної
асоціації позашкільної освіти,
заслужений діяч науки і
техніки України

A stylized, handwritten signature in black ink, appearing to read 'O. Bikovska'.

Ми знаємо, що держави, які зацікавлені у своєму розвитку і процвітанні особливу увагу приділяють створенню умов для розвитку особи, її талантів і здібностей як інвестиції у майбутнє.

Саме позашкільна освіта як унікальна складова системи освіти має суттєві можливості для розвитку людського капіталу, особистісної і професійної реалізації кожної особистості з дитинства.

Україна не може стояти осторонь питань розвитку позашкілля і має якнайефективніше використовувати потенціал позашкільної освіти для свого майбутнього.

ВСТУП

Стратегія розвитку позашкільної освіти (далі – Стратегія) – документ, розроблений Міжнародною асоціацією позашкільної освіти спільно із залученням представників органів законодавчої і виконавчої влади, працівників органів управління освітою, закладів освіти, вчених, громадськості України та інших держав, які займаються питаннями позашкільної освіти.

У 2017 р. згідно з розпорядженням Президента України від 29.05.2017 р. №114/2017-рп проведено наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» (науковий керівник – проф. О. В. Биковська, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова).

Результатом дослідження стала Концепція позашкільної освіти, яка окреслила основи положення щодо системи позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти та стратегічних векторів розвитку позашкільля в умовах реалізації нового Закону України «Про освіту».

Концепція позашкільної освіти визначила стратегію дій і обумовила важливість подальших кроків у розробці документу «Стратегія розвитку позашкільної освіти».

У результаті Міжнародна асоціація позашкільної освіти спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, Національною академією педагогічних наук України, Міністерством освіти і науки України, Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова, іншими партнерами організували і провели Стратегічну сесію з розвитку позашкільної освіти (25.06.2018 р., м. Київ).

У результаті визначено основні вектори розвитку позашкільної освіти в Україні, розроблено документ «Стратегія розвитку позашкільної освіти».

Законодавчою основою для розроблення Стратегії є: Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про позашкільну освіту», Закон України «Про охорону дитинства», Загальна декларація прав людини, Конвенція ООН про права дитини, Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», інші нормативно-правові документи

Стратегія розроблена з урахуванням завдань і положень таких документів:

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385;

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015;

Концепція позашкільної освіти, розроблена за грантом Президента України згідно з розпорядженням Президента України від 29.05.2017 р. №114/2017-рп на наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації».

Стратегія визначає цілі та пріоритети розвитку позашкільної освіти в Україні, заходи та завдання для розвитку закладів позашкільної освіти, що відповідають основним стратегічним напрямам розвитку і заходам державних, обласних і місцевих цільових програм.

Метою Стратегії розвитку позашкільної освіти є підвищення якості і доступності позашкільної освіти, розширення функцій закладу позашкільної освіти в адміністративно-територіальній одиниці як центру освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності з урахуванням навчання впродовж життя.

Завдання Стратегії:

1. Здійснити реалізацію освітньої політики у сфері позашкільної освіти як одного з пріоритетних завдань держави, розвиток системи позашкільної освіти України відповідно до сучасних умов, світових тенденцій і викликів.
2. Забезпечити рівний доступ до позашкільної освіти, розвиток мережі закладів позашкільної освіти, відповідність інфраструктури позашкільної освіти України потребам і запитам населення, середовище, сприятливе для навчання впродовж життя.
3. Модернізувати зміст, форми та методи позашкільної освіти на основі світових та національних надбань, усталених традицій та сучасних підходів.
4. Забезпечити зростання професійної компетентності педагогічних працівників, відповідальність за результати освітньої діяльності.
5. Підвищити роль суспільних інституцій, батьків, громадськості у розвитку позашкільної освіти, забезпечення її престижу.

Принципи Стратегії:

Принцип конституційності – підпорядкування нормативним положенням конституції та забезпечення її реалізації, врахування норм нормативно-правових актів та міжнародних документів.

Принцип державності – передбачає взаємоповагу і взаємовідповідальність особи і держави.

Принцип паритетності – забезпечення рівних можливостей доступності кожному до позашкільної освіти.

Принцип співробітництва – забезпечення взаємодії між органами законодавчої і виконавчої влади, інститутами громадянського суспільства, практиками позашкільля під час формування та реалізації державної і регіональної політики у сфері позашкільної освіти.

Принцип науковості – орієнтування на теоретичні положення, науково перевірені знання, які відповідають сучасному рівню розвитку науки і практики.

Принцип культуровідповідності – передбачає врахування національних традицій та світових надбань людства у формуванні та реалізації державної і регіональної політики у сфері позашкільної освіти.

Принцип гуманізації – передбачає цінність людини як особистості, її вільний розвиток і творчу реалізацію.

Фінансування Стратегії здійснюватиметься за рахунок різних джерел фінансування: бюджетних коштів, кредитних ресурсів, власних коштів господарюючих суб'єктів, грантів, доходів від надання платних послуг закладів позашкільної освіти, благодійної, гуманітарної, спонсорської допомоги та інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

ПАСПОРТ СТРАТЕГІЇ

Назва:	Стратегія розвитку позашкільної освіти
Розробник стратегії:	Міжнародна асоціація позашкільної освіти
Терміни реалізації дорожньої карти стратегічного розвитку позашкільної освіти України:	2019–2023 рр.
Очікувані результати:	Підвищення якості і доступності позашкільної освіти, збільшення охоплення дітей позашкільною освітою до 2020 року на рівні 50%, до 2023 року – до 70%, введення у закладах позашкільної освіти навчання впродовж життя
Виконавці Стратегії:	Центральні та місцеві органи виконавчої влади Органи місцевого самоврядування Заклади освіти Інші

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Законодавство і політика

Проголошення незалежності України у 1991 р. стало початком важливих суспільно-політичних перетворень у всіх сферах життя держави.

З набуттям Україною незалежності було проголошено необхідність її побудови як правової держави, орієнтованої на загальнолюдські цінності, забезпечення пріоритетності прав людини.

В Україні створена і функціонує ефективна система законодавства і державної політики у сфері позашкільної освіти. Це стало можливим завдяки трансформаціям, що відбулися у позашкільній освіті, закладах позашкільної освіти протягом 1990-х рр., а саме:

- ✓ деідеологізація закладів позашкільної освіти;
- ✓ формування багаторівневої системи позашкільної освіти;
- ✓ класифікація гуртків, груп та інших творчих об'єднань закладу позашкільної освіти за трьома рівнями (початковий, основний, вищий);
- ✓ розширення мережі закладів позашкільної освіти, створення закладів нового типу, їх профілізація;
- ✓ розгортання нових напрямів позашкільної освіти;
- ✓ модернізація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти;
- ✓ ліцензування позашкільної освіти;
- ✓ диверсифікація джерел фінансування позашкільної освіти за рахунок додаткових джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Державну політику у сфері позашкільної освіти та напрями її розвитку визначено у міжнародних та національних документах: *Конституція України (1996), Конвенція ООН про права дитини (1989), Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей (1990), Загальна декларація прав людини (1948), Закон України «Про освіту» (1991, 2017), Закон України «Про позашкільну освіту» (2000), Закон України «Про охорону дитинства» (2001), Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Положення про позашкільний навчальний заклад (2001) тощо.*

Прийняття у 1991 р. *Закону України «Про освіту»* закріпило терміни «позашкільна освіта», «позашкільні заклади освіти», включення позашкільної освіти до складової системи освіти, її структури.

Окремими статтями *Закону «Про освіту»* встановлено законодавче регулювання у сфері позашкільної освіти, її норми. Це ознаменувало новий

етап розвитку позашкільної освіти України і стало нормативною базою трансформації позашкілля.

Конституційне право кожного на здобуття позашкільної освіти закріпив Основний Закон – *Конституція України*.

Стаття 23 Конституції України вказує, що «кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості».

У статті 53 Конституції України встановлено розвиток позашкільної освіти, а в статті 54 – закріплено право громадян на свободу художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності тощо.

Конвенція ООН про права дитини, ратифікована Верховною Радою України, статтею 29 закріплює право на освіту, зокрема позашкільну, розвиток особи, талантів, розумових і фізичних здібностей дитини в найповнішому обсязі.

Стаття 31 Конвенції ООН про права дитини встановлює, що:

«1. Держави-учасниці визнають право дитини на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх і розважальних заходах, що відповідають її віку, та вільно брати участь у культурному житті та займатися мистецтвом.

2. Держави-учасниці поважають і заохочують право дитини на всебічну участь у культурному і творчому житті та сприяють наданню їй відповідних і рівних можливостей для культурної і творчої діяльності, дозвілля і відпочинку».

Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей як міжнародний документ у пункті 6 частині 20 встановлює зобов'язання щодо надання всім дітям можливості отримання освіти незалежно від їх походження і статі; програм, які підготують дітей до трудової діяльності та нададуть можливості для отримання освіти протягом всього життя.

Загальна декларація прав людини у статті 24 вказує, що «кожна людина має право на відпочинок і дозвілля...».

Стаття 26 встановлює, що «кожна людина має право на освіту».

При цьому визначено, що «освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод».

Стаття 27 Загальної декларації прав людини вказує, що:

«1. Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

2. Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є».

Європейська соціальна хартія у частині I встановлює, що «кожна людина має право на належні умови для професійної орієнтації, метою якої є допомогти їй вибрати професію згідно зі своїми особистими здібностями та інтересами».

У частині II статті 30 зазначено, що «з метою забезпечення ефективного здійснення права на захист від бідності та соціального відчуження Сторони зобов'язуються:

а) у рамках загального та узгодженого підходу вживати заходів для надання особам, що живуть або можуть опинитися в ситуації соціального відчуження або бідності, а також членам їхніх сімей, ефективного доступу, зокрема, до роботи, житла, професійної підготовки, освіти, культури і соціальної та медичної допомоги».

Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» зазначає, що «у звіті Ради про розширення функцій освіти, прийнятому в листопаді 2004 року, було підкреслено, що освіта допомагає зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства і прищепити важливі соціальні та громадянські цінності, такі як громадянство, рівність, толерантність та повагу, і освіта є особливо важливою у час, коли всі держави-члени стикаються з питанням зростання соціального та культурного різноманіття. Крім того, надання людям можливості вступити в трудове життя та продовжити його – важливе завдання освіти щодо укріплення соціальної єдності».

Цим у частині 2 «рекомендують розробки відповідних положень для молодих людей, які через прогалини в освіті через особисті, соціальні, культурні чи економічні умови потребують особливої підтримки у розкритті свого освітнього потенціалу».

В умовах та цілях рекомендацій зазначено, що «освіта, виконуючи подвійну функцію – соціальну та економічну, відіграє особливу роль у наданні європейським громадянам основних компетенцій для зручного пристосування до таких змін».

Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року) однією із засад визначив «непохитне прагнення сприяти розвитку якнайвищого рівня знань своїх народів через широкий доступ до освіти та постійне оновлювання знань».

У договорі особлива увага приділяється питанням освіти, культури тощо. Так, частиною 1 статті 149 встановлено, що «спільнота сприяє розвитку якості освіти, заохочуючи співпрацю держав-членів та, в разі потреби, підтримуючи й доповнюючи їхні дії, цілковито шануючи обов'язки держав-членів щодо змісту навчання та організації освітніх систем, а також їхнє культурне та мовне розмаїття».

У частині 1 статті 151 вказано, що «спільнота сприяє розквітові культур держав-членів, шанує їхнє національне та регіональне розмаїття й водночас підносить спільну культурну спадщину».

Закон України «Про охорону дитинства» широко і різнобічно розкрив права та свободи дитини, визначив охорону дитинства стратегічним

загальнонаціональним пріоритетом і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток встановив основні засади державної політики у цій сфері.

Стаття 5 «Організація охорони дитинства», закріплює, що «... місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції, визначеної законом, забезпечують: ... розвиток мережі навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, соціального захисту, а також позашкільних навчальних закладів, діяльність яких спрямована на організацію дозвілля, відпочинку і оздоровлення дітей, зміцнення їх матеріально-технічної бази...».

Стаття 20 Закону України «Про охорону дитинства» вказує, що «з метою сприяння соціальному, духовному, моральному благополуччю, всебічному здоровому розвитку дитини держава забезпечує їй безкоштовний доступ до національних духовних та історичних цінностей, досягнень світової культури шляхом надання можливості користування бібліотечними фондами, виставковими залами, музеями тощо. З цією метою створюється мережа спеціальних дитячих закладів культури, закладів позашкільної освіти, діяльність яких спрямовується на сприяння розвитку індивідуальної та колективної творчості дітей».

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» у статті 32 щодо повноважень у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, встановлює, що «до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать: ... створення необхідних умов для виховання дітей, молоді, розвитку їх здібностей, трудового навчання, професійної орієнтації, продуктивної праці учнів, сприяння діяльності дошкільних та позашкільних навчально-виховних закладів, дитячих, молодіжних та науково-просвітницьких організацій».

Отже, об'єднані територіальні громади, що створюються у рамках заходів щодо децентралізації, мають відкривати і заклади позашкільної освіти для надання позашкільної освіти громадянам.

5 вересня 2017 р. Верховна Рада України прийняла *новий Закон України «Про освіту»*, який регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти.

Загалом у Законі України «Про освіту» термін «позашкільна освіта» представлено 100 разів.

Стаття 3 встановлює право на освіту, у тому числі «право особи на освіту може реалізовуватися шляхом її здобуття на різних рівнях освіти, у різних формах і різних видів, у тому числі шляхом здобуття дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та освіти дорослих».

Стаття 4 Закону України «Про освіту» регламентує забезпечення права на безоплатну освіту, а саме «держава забезпечує: розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої і післядипломної освіти відповідно до законодавства». Право на безоплатну освіту забезпечується: «для здобувачів позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та післядипломної освіти – у закладах освіти чи інших суб'єктів освітньої діяльності за рахунок фінансування з державного та/або місцевого бюджетів у порядку, встановленому законодавством».

Стаття 10 Закону України «Про освіту» визначає складники та рівні освіти, де «невід'ємними складниками системи освіти є: дошкільна освіта; повна загальна середня освіта; позашкільна освіта; спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта».

Складники освіти та рівні Національної рамки кваліфікацій (стаття 10 Закону України «Про освіту»)					
X рівень					Науковий рівень вищої освіти
IX рівень					Третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти
VIII рівень					Другий (магістерський) рівень вищої освіти
VII рівень					Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
VI рівень					Початковий рівень (моральний цілі) вищої освіти
V рівень					Фахова передвища освіта
IV рівень				Третій (вищий) рівень професійної (профе- сійно-технічної) освіти	
III рівень		Профільна середня освіта	Позашкільна освіта	Другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти	
II рівень		Базова середня освіта	Позашкільна освіта	Перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти	
I рівень		Початкова освіта	Позашкільна освіта		
0 рівень	Дошкільна освіта		Позашкільна освіта		

Рис. 1.1. Складники освіти та рівні Національної рамки кваліфікацій

Закон України «Про освіту» у статті 14 «Позашкільна освіта» встановив основні положення і норми, зокрема мету позашкільної освіти як «розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності».

Встановлено, що «позашкільна освіта може здобуватися одночасно із здобуттям дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Компетентності, здобуті за програмами позашкільної освіти, можуть враховуватися та визнаватися на відповідному рівні освіти».

Здобуття позашкільної освіти забезпечується закладами позашкільної освіти різних типів, форм власності та підпорядкування, іншими закладами освіти, сім'єю, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями та іншими юридичними і фізичними особами.

Державні заклади позашкільної освіти утворюються центральними органами виконавчої влади та фінансуються за кошти державного бюджету. Інші заклади позашкільної освіти утворюються органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, у тому числі релігійними організаціями, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законодавством порядку, іншими юридичними і фізичними особами, за наявності необхідної матеріально-технічної та науково-методичної бази, педагогічних та інших працівників.

Фінансування позашкільної освіти здійснюється за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, з інших джерел, не заборонених законодавством.

Органи місцевого самоврядування створюють умови для доступності позашкільної освіти шляхом формування, утримання та розвитку мережі закладів позашкільної освіти відповідно до освітніх, культурних, духовних потреб та запитів населення.

Порядок, умови, форми та особливості здобуття позашкільної освіти визначаються спеціальним законом».

Спеціальним законом у сфері позашкільної освіти є *Закон України «Про позашкільну освіту»*.

Закон України «Про позашкільну освіту» відповідно до Конституції України визначає державну політику у сфері позашкільної освіти, її правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади.

У цілому Закон України «Про позашкільну освіту» містить 30 статей, спрямованих на суттєве посилення правового статусу позашкільної освіти.

Закон України «Про позашкільну освіту» містить як статті, безпосередньо спрямовані на організацію позашкільної освіти, так і ті, в яких розкриваються основні засади здійснення позашкільної освіти в закладах позашкільної освіти.

Положення щодо позашкільної освіти закріплено в розділах: I – «Загальні положення»; II – «Організація позашкільної освіти»; III – «Організація позашкільної освіти у закладі позашкільної освіти»; IV – «Учасники освітнього процесу в закладі позашкільної освіти»; V – «Фінансово-господарська діяльність і матеріально-технічна база закладу позашкільної освіти»; VI – «Міжнародне співробітництво»; VII – «Відповідальність за порушення законодавства про позашкільну освіту»; VIII – «Прикінцеві положення».

Таким чином, потужна нормативно-правова база позашкільної освіти в Україні є основою забезпечення її функціонування і розвитку. Загалом в Україні розроблено і затверджено понад 70 нормативно-правових актів з питань позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Таблиця 1.1

Перелік основних міжнародних і державних діючих законодавчих та нормативно-правових актів у сфері позашкільної освіти України

Тип документів	Назва документа
Міжнародні документи	➤ Конвенція ООН про права дитини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція 44/25 від 20.11.1989 р.) ➤ Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей, прийнята Всесвітньою зустріччю на вищому рівні в інтересах дітей, Нью-Йорк, 30.09.1990 р. ➤ Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція 217 А від 10.12.1948 р.) ➤ Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18.12.2006 р. ➤ Європейська соціальна хартія, Страсбург, 03.05.1996 р. ➤ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. ➤ Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 01.01.2005 р.) ➤ Інші
Укази, розпорядження Президента України	➤ Національна доктрина розвитку освіти від 17.04.2002 р. № 347/2002 ➤ Додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні від 09.10.2001 р. № 941 ➤ Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні від 04.07.2005 р. № 1013/2005 ➤ Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 ➤ Про призначення грантів Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень на 2017 рік від 29.05.2017 р. №114/2017-рп для здійснення наукового дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» ➤ Інші
Закони України	➤ Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр ➤ Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII ➤ Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III ➤ Закон України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 р. № 1841-III ➤ Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 р. № 651-IV ➤ Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. № 2628-III ➤ Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.1998 р. № 10398-ВР ➤ Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556- VII ➤ Інші
Постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України	➤ Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад від 06.05.2001 р. № 33 ➤ Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу від 05.11.2008 р. № 993 ➤ Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року від 06.08.2014 р. № 385 ➤ Деякі питання Державної служби якості освіти України від 14.03.2018 р. № 168 ➤ Інші
Накази Міністерства	➤ Концепція позашкільної освіти та виховання від 25.12.1997 р. № 16/3-8

Тип документів	Назва документа
освіти і науки України	➤ Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників від 06.10.2010 р. № 930 ➤ Про затвердження Положення про центр, будинок, клуб еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, станцію юних натуралістів від 10.05.2002 р. № 292 ➤ Про затвердження Положення «Про почесні звання «Народний художній колектив» і «Зразковий художній колектив» від 14.08.2002 р. № 461 ➤ Про затвердження Положення про центр, будинок, клуб науково-технічної творчості учнівської молоді, станцію юних техніків від 16.04.2003 р. № 238 ➤ Про затвердження Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах від 11.08.2004 р. № 651 ➤ Про визначення порядку присвоєння педагогічних звань педагогічним працівникам від 04.07.2005 р. № 396 ➤ Про затвердження Положення про малу академію наук учнівської молоді від 09.02.2006 р. № 90 ➤ Інші
Накази Міністерства культури України	➤ Про затвердження Положення про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання) від 06.08.2001 № 523 ➤ Інші

Реалізацію державної політики України у сфері позашкільної освіти здійснюють різні соціальні інституції. Їх система характеризуються багаторівневістю і розгалуженістю. Можна виділити три основні рівні: національний, регіональний та місцевий.

На першому, національному, рівні здійснюється формування державної політики у сфері позашкільної освіти, що відображена в законах, указах, постановах, розпорядженнях, програмах, статутах та інших нормативних документах. Ці питання належать до компетенції Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, а також різних міністерств, відомств, комітетів, комісій.

Серед міністерств безпосередньо вирішенням питань позашкільної освіти займаються Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури України, Міністерство молоді та спорту України та ін.

У науковому забезпеченні позашкільної освіти серед відомств вагома роль належить Національній академії педагогічних наук України.

Важливу роль на цьому рівні також відіграють державні заклади позашкільної освіти України, які здійснюють формування державної політики за напрямками позашкільної освіти і безпосередньо підпорядковані Міністерству освіти і науки України, а саме: Національний еколого-натуралістичний центр, Національний центр «Мала академія наук», Український державний центр позашкільної освіти, Український державний центру туризму і краєзнавства.

Особливе значення на національному рівні у питанні кадрового забезпечення позашкільної освіти мають заклади вищої освіти. Серед них, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, де відкрита

і успішно функціонує кафедра позашкільної освіти, створена науково-дослідна лабораторія теорії і методики позашкільної освіти тощо.

В умовах формування громадянського суспільства особлива роль належить громадським об'єднанням. Серед них Міжнародна асоціація позашкільної освіти (МАПО), метою діяльності якої є реалізація законних прав та захист духовних, соціальних, економічних, наукових, освітніх, національно-культурних та інших законних інтересів громадян у сфері позашкільної освіти, організації вільного часу.

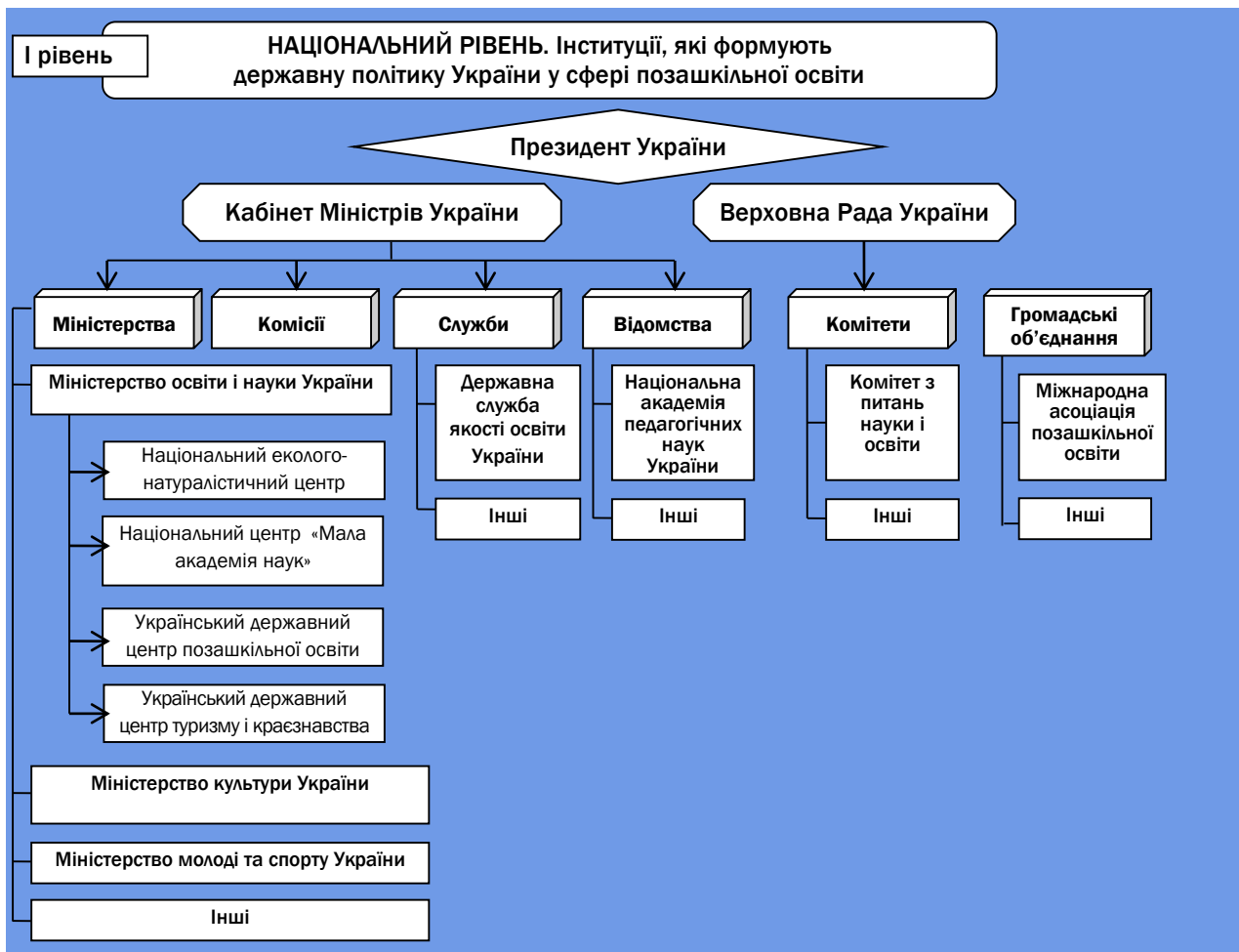

Рис. 1.2. Позашкільна освіта України на національному рівні

На другому, регіональному, рівні, здійснюється координація питань державної політики у сфері позашкільної освіти. На цьому рівні вирішення цих питань належить до компетенції місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, в підпорядкуванні яких знаходяться управління, відділи та інші структурні підрозділи, що безпосередньо здійснюють координацію у сфері позашкільної освіти на обласному рівні. Серед них управління освіти і науки, сім'ї, молоді та спорту, культури та туризму, центри соціальних служб тощо.

Важливу роль на цьому рівні також мають обласні заклади позашкільної освіти, які в області координують роботу за напрямками позашкільної освіти, а

саме: обласні науково-технічні, еколого-натуралістичні, туристсько-краєзнавчі центри, палаци дітей та молоді тощо.

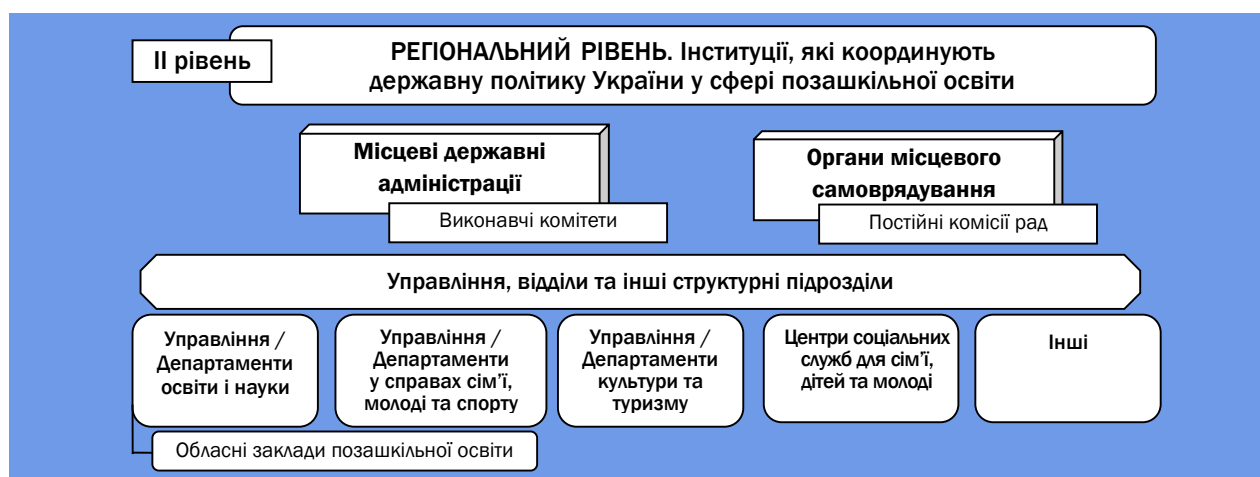

Рис. 1.3. Позашкільна освіта України на регіональному рівні

На третьому, місцевому, рівні, відбувається безпосередня реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти різними інституціями. Основними серед них є: заклади освіти, заклади культури та мистецтва, заклади фізкультури та спорту, організації, сім'я та ін. Відмітимо, що важливу роль в організації та здійсненні позашкільної освіти мають заклади позашкільної освіти, перелік яких включає їх різні типи.

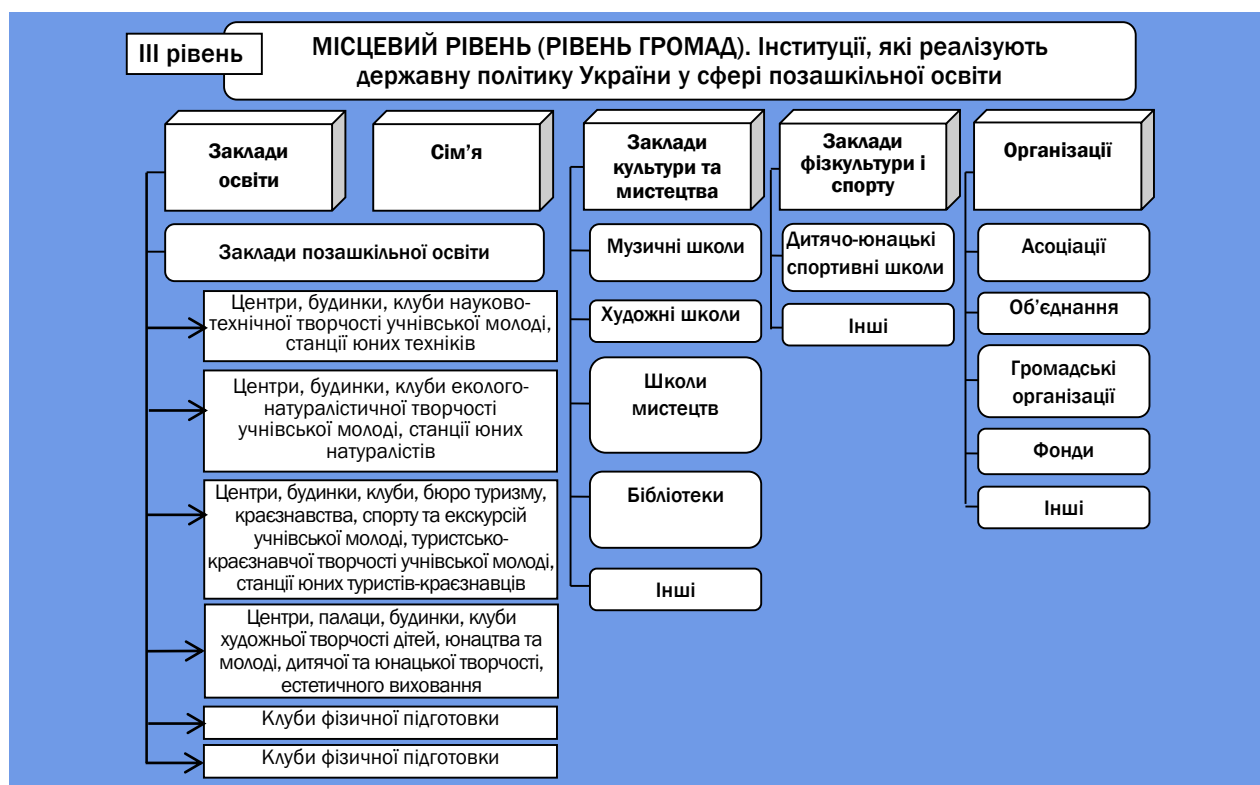

Рис. 1.4. Позашкільна освіта України на місцевому рівні (рівні громад)

Позашкільна освіта широко представлена в прогресивних іноземних державах Європи і світу. Успішно функціонують заклади позашкільної освіти, які забезпечують розвиток дітей, молоді і дорослих за інтересами.

Кожна держава в залежності від політики, традицій та мовних особливостей щодо позашкільної освіти використовує свої назви, форми організації тощо. Основним є увага до розвитку інтересів особистості, організації їх вільного часу, щоб не втрати кожне підростаюче покоління.

Рис. 1.5. Позашкільна освіта у різних державах світу

У міжнародній освітній теорії і практиці щодо позашкільної освіти використовуються такі поняття і терміни, як:

«after-school education» – укр. позашкільна освіта;

«after-school program» – укр. позашкільна програма;

«out-of-school time» – укр. освіта поза школою, освіта поза шкільним часом.

Таким чином, позашкільна освіта, діяльність закладів позашкільної освіти є важливим державним пріоритетом, національною і суспільною метою в Україні і розвинутих державах Європи і світу. Це зумовлено необхідністю формування людського капіталу, сталого розвитку держави і суспільства, соціальних, економічних і політичних умов.

1.2. Статистика позашкільної освіти

Статистика позашкільної освіти представляє кількісний облік позашкілля як масового явища.

Позашкільна освіта України характеризується різноманітністю і розгалуженістю, що сприяє забезпеченню доступності вихованців, учнів, слухачів до закладів позашкільної освіти, задоволенню їхніх освітніх потреб.

Аналіз статистичної інформації щодо позашкільної освіти свідчить, що в Україні функціонує розгалужена система позашкілля, яка представлена:

- ✓ різним відомчим підпорядкуванням (системи освіти, культури, спорту);
- ✓ різними типами закладів позашкільної освіти (центри, будинки, клуби науково-технічної творчості учнівської молоді, станції юних техніків; центри, будинки, клуби еколого-натуралістичної творчості, станції юних натуралістів; центри, будинки, клуби туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій, станції юних туристів; центри, будинки, клуби художньо-естетичної творчості; центри військово-патріотичного напрямку; МАН тощо або комплексні, профільні);
- ✓ різною організаційно-правовою формою (державні, комунальні, приватні тощо);
- ✓ різними напрямками позашкільної освіти (науково-технічний, художньо-естетичний, туристсько-краєзнавчий, еколого-натуралістичний, дослідницько-експериментальний, фізкультурно-спортивний або спортивний, військово-патріотичний, бібліотечно-бібліографічний, соціально-реабілітаційний, оздоровчий, мистецький, гуманітарний);
- ✓ інше.

Статистичні дані щодо закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань, вихованців, учнів, слухачів у закладах позашкільної освіти тощо узагальнимо і представимо у розрізці різного відомчого підпорядкування, а саме:

1. Позашкільна освіта системи Міністерства освіти і науки України.
2. Позашкільна освіта системи Міністерства культури України.
3. Позашкільна освіта системи Міністерства молоді та спорту України.

Враховуючи важливість питань децентралізації окреслимо основні аспекти фінансування позашкільної освіти і населення та адміністративно-територіальні одиниці України.

	Управлінські рівні і напрями підпорядкування позашкільної освіти		
	Місцевий рівень (рівень громад)	Регіональний рівень	Національний рівень
Позашкільна освіта системи освіти			
Позашкільна освіта системи культури			
Позашкільна освіта системи спорту			

Рис. 1.6. Управлінські рівні і напрями підпорядкування

Співставлення освітніх рівнів за Міжнародною стандартною класифікацією освіти МСКО 2011 з національними освітніми програмами показує, що позашкільна освіта представлена на нульовому – третьому рівні.

Таблиця 1.2

**Таблиця співставлення освітніх рівнів
за Міжнародною стандартною класифікацією освіти МСКО 2011
з національними освітніми програмами**

Назва освітнього рівня за МСКО	Код освітнього рівня за МСКО	Тривалість навчання	Назва національних освітніх, освітньо-кваліфікаційних рівнів та ступенів
Дошкільна освіта	0	4 роки	Вихованці закладів дошкільної освіти
Початкова освіта	1	4 роки	Учні 1–4 класів денних закладів загальної середньої освіти
Перший етап середньої освіти	2	5 років	Учні 5–9 класів денних і вечірніх закладів загальної середньої освіти, які здобувають базову загальну середню освіту
Другий етап середньої освіти	3	2 (3) роки	Учні 10–11 (12) класів денних і 10–16 класів вечірніх закладів загальної середньої освіти, учні (слухачі) ЗПТО, які здобувають повну загальну середню освіту
Позашкільна освіта	0-3	4 роки	Вихованці, учні, слухачі закладів позашкільної освіти
Післясередня не вища освіта	4	2 роки	Учні (слухачі) ЗПТО, які здобувають освітньо-кваліфікаційні рівень «Кваліфікований робітник»
Короткий цикл вищої освіти	5	2 роки	Студенти закладів вищої освіти, які здобувають ступінь вищої освіти «Молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст» закладів фахової передвищої освіти
Бакалаврат або його еквівалент	6	4 роки	Студенти закладів вищої освіти, які здобувають ступінь вищої освіти «Бакалавр»
Магістратура або її еквівалент	7	2 роки	Студенти закладів вищої освіти, які здобувають ступінь вищої освіти «Магістр» або освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»
Докторантура або її еквівалент	8	4 роки	Здобувачі наукового ступеня вищої освіти «Доктор філософії» та «Доктор наук»

1.2.1. Позашкільна освіта системи Міністерства освіти і науки України

Таблиця 1.3

Позашкільна освіта системи Міністерства освіти і науки України 1991–2017 рр.

Рік	Кількість закладів позашкільної освіти, од.	Кількість творчих об'єднань, од.	В них учнів, осіб	Кількість педагогічних працівників, які мають основну роботу в закладах позашкільної освіти, осіб
1991	1568	102 410	1 526 381	46 167
1992	1524	–	1 481 100	–
1993	1638	–	1 577 203	–
1994	1645	–	1 590 500	–
1995	1670	–	1 549 400	–
1996	1658	102 176	1 525 094	29 124
1997	1599	82 758	1 262 631	25 001
1998	1521	69 680	1 256 762	23 278
1999	1500	67 821	1 282 923	23 369
2000	1497	68 987	1 296 485	24 104
2001	1497	68 940	1 196 022	24 021
2002	1491	73 310	1 192 290	25 001
2003	1490	73 503	1 183 580	24 429
2004	1487	74 433	1 201 342	22 243
2005	1478	74 739	1 202 505	24 027
2006	1472	75 769	1 191 612	24 303
2007	1473	77 405	1 199 228	24 190
2008	1478	77 337	1 197 812	24 311
2009	1496	79 010	1 226 441	24 728
2010	1493	79 291	1 242 085	25 437
2011	1496	80 270	1 257 287	25 507
2012	1500	81 629	1 259 596	25 678
2013	1554	85 462	1 349 862	26 513
2014	1545	89 958	1 475 647	26 803
2015	1369	79 809	1 285 941	23 735
2016	1376	75 171	1 227 825	22 700
2017	1358	77 825	1 250 743	22 816

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.4

**Заклади позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки
України 2007–2017 рр.**

	2007		2012		2017	
	К-ть закладів, од.	В них учнів, осіб	К-ть закладів, од.	В них учнів, осіб	К-ть закладів, од.	В них учнів, осіб
Автономна республіка Крим	56	46 763	57	47 956	–	–
Вінницька	49	33 190	49	32 549	50	39 508
Волинська	40	29 919	43	33 408	40	37 146
Дніпропетровська	116	87 145	117	81 371	114	83 787
Донецька	108	98 533	109	96 224	62	58 654
Житомирська	54	27 689	55	51 212	57	41 740
Закарпатська	30	34 289	33	42 270	32	37 694
Запорізька	61	46 888	60	45 604	61	49 763
Івано-Франківська	47	34 297	49	39 148	53	38 982
Київська	57	57 040	62	64 212	65	69 232
Кіровоградська	54	46 369	47	47 309	70	55 501
Луганська	69	56 951	71	55 055	22	15 122
Львівська	80	54 389	82	61 012	81	57 940
Миколаївська	42	33 339	42	35 563	41	38 966
Одеська	71	64 651	77	60 671	69	63 342
Полтавська	73	40 843	69	36 377	66	42 606
Рівненська	34	30 500	35	35 142	35	34 005
Сумська	49	43 573	48	47 296	48	55 995
Тернопільська	47	30 520	46	29 907	44	26 744
Харківська	69	64 515	66	68 315	65	146 902
Херсонська	53	31 455	54	29 286	61	31 781
Хмельницька	48	34 259	49	39 460	47	42 585
Черкаська	55	38 500	55	34 479	54	44 791
Чернівецька	27	23 814	29	27 505	30	26 019
Чернігівська	41	31 731	44	31 652	46	32 199
Київ	37	66 350	44	76 398	45	79 739
Севастополь	8	10 344	8	10 215	–	–
Україна	1473	1 199 228	1500	1 259 596	1358	1 250 743

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.5

**Мережа закладів позашкільної освіти у сільській місцевості
системи Міністерства освіти і науки України
2017 р.**

	К-ть закладів позашкіль- ної освіти	З них фінансуються з бюджетів				
		держав- ного	АРК та обласних	районних	міських	з них внут- рі міських районів
Автономна республіка Крим	—	—	—	—	—	—
Вінницька	5	0	0	5	0	0
Волинська	1	0	0	1	0	0
Дніпропетровська	7	0	0	7	0	0
Донецька	6	0	0	6	0	0
Житомирська	1	0	0	1	0	0
Закарпатська	2	0	0	2	0	0
Запорізька	5	0	0	5	0	0
Івано-Франківська	1	0	0	1	0	0
Київська	1	0	0	1	0	0
Кіровоградська	6	0	0	6	0	0
Луганська	0	0	0	0	0	0
Львівська	4	0	0	4	0	0
Миколаївська	4	0	0	4	0	0
Одеська	7	0	0	7	0	0
Полтавська	10	0	0	10	0	0
Рівненська	2	0	0	2	0	0
Сумська	0	0	0	0	0	0
Тернопільська	2	0	0	2	0	0
Харківська	2	0	0	2	0	0
Херсонська	5	0	0	5	0	0
Хмельницька	6	0	0	6	0	0
Черкаська	9	0	0	9	0	0
Чернівецька	1	0	0	1	0	0
Чернігівська	3	0	0	3	0	0
Київ	0	0	0	0	0	0
Севастополь	—	—	—	—	—	—
Україна	90	0	0	90	0	0

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.6

**Заклади позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки
України 1991–2017 рр.**

	1991	1995	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Центри, будинки, клуби науково-технічної творчості учнівської молоді, станції юних техніків	340	319	268	250	242	230	227	201	195	187
Центри, будинки, клуби еколого-натуралістичної творчості, станції юних натуралістів	246	227	171	166	159	155	155	134	130	120
Центри, будинки, клуби туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій, станції юних туристів	68	85	87	100	105	105	102	94	95	89
Центри, будинки, клуби художньо-естетичної творчості	700	832	820	849	869	880	906	802	811	815
Центри військово-патріотичного напрямку	0	6	4	12	12	12	13	12	15	14
Мала академія наук (МАН)	0	0	0	6	15	28	33	31	32	31
Малі академії мистецтв (народних ремесел)	0	17	21	4	5	5	4	4	4	4
Клуби фізичної підготовки	0	105	60	40	25	25	26	24	24	26
Дитячі флотилії моряків і річковиків	25	23	20	13	14	14	14	12	12	12
Дитячі стадіони	3	0	2	1	1	1	1	1	1	1
Дитячі парки	14	0	6	5	5	5	5	4	4	4
Інші заклади	172	42	46	32	41	94	59	50	53	55
Україна	1568	1670	1497	1478	1493	1554	1545	1369	1376	1358

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.7

Гуртки, групи та інші творчі об'єднання закладів позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки України 2017 р.

	У сільській місцевості		Працюють за кошти батьків		Із загальної кількості вихованців, учнів, слухачів тих, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку	Із загальної кількості вихованців, учнів, слухачів – дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	Із загальної кількості вихованців, учнів, слухачів – дітей з малозабезпечених сімей
	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть творчих об'єднань	К-ть творчих об'єднань
Автономна республіка Крим	—	—	—	—	—	—	—
Вінницька	201	3009	143	1935	238	245	1276
Волинська	518	8276	98	1840	410	124	2706
Дніпропетровська	338	5076	81	844	413	857	1112
Донецька	175	2878	0	0	910	609	2414
Житомирська	136	2429	0	0	157	351	1674
Закарпатська	139	2434	0	0	148	123	1006
Запорізька	122	2542	17	212	419	425	2298
Івано-Франківська	44	660	18	218	248	428	2895
Київська	1430	21498	182	2498	671	748	2196
Кіровоградська	305	5044	18	270	333	665	1434
Луганська	73	1041	0	0	82	181	383
Львівська	92	1802	23	297	402	469	3458
Миколаївська	273	4860	0	0	223	452	2473
Одеська	671	10740	13	235	201	577	3280
Полтавська	343	6011	43	798	241	286	1681
Рівненська	39	905	23	322	121	169	1576
Сумська	725	10887	32	345	413	462	1479
Тернопільська	45	662	0	0	324	86	1367
Харківська	92	2068	367	4787	472	1496	2299
Херсонська	351	5792	17	230	274	314	603
Хмельницька	280	4336	0	0	92	344	1794
Черкаська	364	6266	40	800	197	378	2071
Чернівецька	186	3212	0	0	196	127	1764
Чернігівська	99	1930	11	143	161	293	1107
Київ	0	0	21	244	301	206	778
Севастополь	—	—	—	—	—	—	—
Україна	7041	114358	1147	16018	7647	10415	45124

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.8

Гуртки, групи та інші творчі об'єднання закладів позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки України 2017 р.

	К-ть творчих об'єднань	У них вихованців, учнів, слухачів, осіб	Науково - технічний		Еколого-натуралістичний		Туристсько-красознавчий		Фізкультурно-спортивний		Художньо-естетичний		Дослідницько-експериментальний		Інші	
			К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб
Автономна республіка Крим	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Вінницька	2504	39508	691	10035	273	4111	214	3418	161	2486	901	14685	16	219	248	4554
Волинська	2193	37146	634	10186	257	4372	275	4757	10	171	813	14599	108	1344	96	1717
Дніпропетровська	5650	83787	1041	14814	507	7277	338	5196	404	6082	2595	39120	99	1706	666	9592
Донецька	3576	58654	440	6864	200	3248	185	3285	272	4804	1900	30939	111	1365	468	8149
Житомирська	2085	41740	752	13586	221	3928	97	1789	166	3205	668	13784	59	1223	122	4225
Закарпатська	2308	37694	346	5892	428	6990	246	4160	77	1109	880	14228	197	3103	134	2212
Запорозька	3484	49763	623	8814	265	3624	335	5009	290	4059	1370	20324	172	1642	429	6291
Івано-Франківська	2644	38982	472	6676	341	4979	419	6863	36	632	1117	16445	71	539	188	2848
Київська	4453	69232	607	8884	307	4823	278	4664	160	2594	2106	33392	210	2836	785	12039
Кіровоградська	3375	55501	561	9046	188	3205	203	3455	224	3953	1577	25951	165	2174	457	7717
Луганська	1028	15122	133	1964	61	938	47	846	50	736	479	7372	125	1003	133	2263
Львівська	3835	57940	575	7407	282	3922	212	3250	204	2955	1929	30330	170	2530	463	7546
Миколаївська	2603	38966	531	7675	373	5945	317	4218	52	940	1225	18689	38	435	67	1064
Одеська	4815	63342	751	10946	423	6488	225	3147	234	2859	2317	29440	314	3222	551	7240

	К-ть творчих об'єднань	У них вихованців, учнів, слухачів, осіб	Науково - технічний		Еколого-натуралістичний		Туристсько-красознавчий		Фізкультурно-спортивний		Художньо-естетичний		Дослідницько-експериментальний		Інші	
			К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб	К-ть творчих об'єднань	К-ть вихованців, учнів, слухачів, осіб
Полтавська	2478	42606	491	7391	372	5975	201	3553	80	1553	999	18987	118	1619	217	3528
Рівненська	2262	34005	642	9221	167	2499	162	2828	88	1331	840	13519	166	1640	197	2967
Сумська	3411	55995	461	6760	442	6953	298	4876	186	2937	1373	23043	208	2662	443	8764
Тернопільська	1779	26744	521	7265	197	3007	176	2686	25	436	678	10537	11	142	171	2671
Харківська	7185	146902	712	15338	264	6177	500	11225	2731	49330	2125	46035	201	4706	652	14091
Херсонська	2078	31781	398	5601	242	3774	235	3961	223	3417	746	11796	72	748	162	2484
Хмельницька	2730	42585	564	8301	244	3868	249	4103	150	1930	1116	18044	238	3417	169	2922
Черкаська	2629	44791	509	7785	238	4011	193	3115	166	2793	1214	21843	59	1143	250	4101
Чернівецька	1658	26019	314	4359	335	5071	190	3421	7	110	674	10687	70	1572	68	799
Чернігівська	2069	32199	577	8386	100	1522	214	3338	56	862	770	12228	105	1661	247	4202
Київ	4993	79739	614	8943	115	1606	280	4415	524	7750	2473	39994	250	4314	737	12717
Севастополь	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Україна	77825	1250743	13960	212139	6842	108313	6089	101578	6576	109034	32885	536011	3353	46965	8120	136703

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.9

**Кількість педагогічних працівників, які мають основну роботу
в закладах позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки
України 2017 р.**

	К-ть педагогічних працівників	Пенсіонерів	до 3-х років	від 3-х до 10-ти років	від 10-ти до 20-ти років	більше 20-ти років
Автономна республіка Крим	—	—	—	—	—	—
Вінницька	657	97	92	161	153	251
Волинська	638	105	74	93	181	290
Дніпропетровська	1771	393	242	356	418	755
Донецька	961	218	171	163	238	389
Житомирська	632	112	93	97	148	294
Закарпатська	664	66	117	228	157	162
Запорізька	988	212	126	194	263	405
Івано-Франківська	951	137	159	244	252	296
Київська	1061	216	182	251	233	395
Кіровоградська	938	116	137	207	262	332
Луганська	248	46	37	60	56	95
Львівська	1371	243	167	292	352	560
Миколаївська	723	124	105	154	177	287
Одеська	1158	271	139	253	269	497
Полтавська	715	116	106	150	172	287
Рівненська	696	88	93	146	182	275
Сумська	964	140	111	196	259	398
Тернопільська	630	98	74	120	164	272
Харківська	1725	270	270	402	472	581
Херсонська	748	135	96	152	207	293
Хмельницька	717	93	106	147	182	282
Черкаська	695	121	101	129	169	296
Чернівецька	457	73	81	111	119	146
Чернігівська	655	93	83	129	177	266
Київ	2053	459	502	498	429	624
Севастополь	—	—	—	—	—	—
Україна	22816	4042	3464	4933	5691	8728

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

Таблиця 1.10

**Заходи з позашкільної освіти системи Міністерства освіти і науки
України 2017 р.**

	К-ть закладів, які проводили заходи	К-ть проведено заходів	К-ть проведено заходів за кошти бюджету	К-ть дітей, залучених у заходах	К-ть дітей, залучених у заходах, проведених за кошти бюджету	Загальна к-ть проведених заходів	Загальна к-ть дітей, залучених у заходах
Автономна республіка Крим	—	—	—	—	—	—	—
Вінницька	49	2432	1180	154 218	100 006	2418	145 236
Волинська	40	2904	1289	227 017	154 935	2879	197 867
Дніпропетровська	111	9011	3001	563 477	212 052	9143	570 719
Донецька	62	4950	1590	428 550	171 020	4950	428 550
Житомирська	52	1792	669	116 700	38 529	1842	114 254
Закарпатська	32	1777	783	86 364	49 864	1805	99 914
Запорізька	61	3687	473	322 672	160 343	3687	322 672
Івано-Франківська	52	2826	996	91 471	53 081	2743	84 123
Київська	62	3646	2179	171 611	99 741	3789	246 706
Кіровоградська	70	3351	1168	126 958	50 820	3322	124 882
Луганська	22	1566	241	93 882	14 451	1871	104 088
Львівська	81	4513	532	228 133	59 675	4219	178 719
Миколаївська	41	3628	742	147 116	62 504	3621	146 842
Одеська	69	5311	751	309 714	64 949	5464	402 671
Полтавська	66	4903	1880	248 521	141 256	9841	501 897
Рівненська	35	1791	883	78 498	37 350	2512	136 764
Сумська	48	4701	3873	234 837	208 972	4701	234 837
Тернопільська	44	2561	329	83 532	16 142	2561	83 532
Харківська	65	5991	874	459 747	67 236	5953	455 342
Херсонська	54	2803	571	230 668	48 300	2780	208 068
Хмельницька	47	2566	943	145 411	62 284	2542	136 985
Черкаська	16	3506	755	121 885	22 855	3506	121 885
Чернівецька	30	1551	358	74 245	26 916	1551	74 245
Чернігівська	46	2448	470	110 927	19 677	2929	127 565
Київ	38	5257	1623	440 826	235 573	4847	394 074
Севастополь	—	—	—	—	—	—	—
Україна	1293	89472	28153	5 296 980	2 178 531	95 476	5 642 437

Джерело: дані Міністерства освіти і науки України.

1.2.2. Позашкільна освіта системи Міністерства культури України

Таблиця 1.11

Мистецькі школи системи Міністерства культури України 2010–2017 рр.

	Кількість шкіл, од.				В них учнів, тис. осіб			
	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
Усього шкіл	1399	1295	1296	1302	322,4	301,7	304,7	309,1
дитячі музичні школи	833	793	787	786	172,6	165,7	164,4	166,0
вечірні школи загальної музичної освіти	2	2	2	1	0,7	0,7	0,7	0,3
дитячі художні школи	118	109	107	109	22,1	19,8	21,2	21,7
середні художні школи	1	1	2	2	0,1	1,3	0,6	0,6
дитячі школи мистецтв	422	370	378	384	121,6	109,4	112,9	115,5
дитячі хореографічні школи	9	8	8	8	1,9	1,9	1,9	2,0
дитячі школи хорового співу	8	8	8	8	1,2	1,3	1,4	1,4
середні спеціальні музичні школи	6	4	4	4	2,2	1,6	1,6	1,6

Джерело: дані Міністерства культури України, Державної служби статистики України.

Таблиця 1.11

Кількість мистецьких шкіл системи Міністерства культури України за регіонами, 2010–2017 рр.

	2010	2015	2016	2017
Україна	1 399	1 295	1 296	1 302
Вінницька	55	54	54	54
Волинська	37	37	37	37
Дніпропетровська	87	87	87	87
Донецька	99	50	50	49
Житомирська	41	39	39	39
Закарпатська	64	64	64	65
Запорізька	66	65	61	61
Івано-Франківська	56	56	56	58
Київська	60	60	60	60
Кіровоградська	46	46	46	46
Луганська	79	29	29	29
Львівська	74	75	77	78
Миколаївська	45	45	45	45
Одеська	69	69	69	69
Полтавська	45	45	45	45
Рівненська	34	34	34	34

	2010	2015	2016	2017
Сумська	35	35	35	35
Тернопільська	53	53	53	53
Харківська	80	79	79	79
Херсонська	36	37	38	37
Хмельницька	57	57	58	60
Черкаська	38	38	38	39
Чернівецька	46	46	46	47
Чернігівська	37	37	37	37
Київ	60	58	59	59

Джерело: дані Міністерства культури України, Державної служби статистики України.

Таблиця 1.12

**Кількість учнів у мистецьких школах
системи Міністерства культури України, за регіонами, 2010–2017 рр.**

	2010	2015	2016	2017
Україна	322351	301716	304701	309102
Вінницька	9934	10455	10500	10699
Волинська	7609	7777	7850	7822
Дніпропетровська	23217	24321	24377	24344
Донецька	28077	12328	12601	13276
Житомирська	8499	8898	9216	9092
Закарпатська	13422	14554	14584	14656
Запорізька	12109	12549	12532	12565
Івано-Франківська	11300	11729	11836	12054
Київська	17263	17552	18621	18524
Кіровоградська	7351	7475	6694	6706
Луганська	18102	5665	5635	5853
Львівська	22025	23139	23519	23694
Миколаївська	6555	6714	6720	6921
Одеська	17243	18064	17697	18466
Полтавська	11109	11049	11131	11362
Рівненська	9272	10030	9574	9934
Сумська	7662	7916	7955	8031
Тернопільська	8932	9145	9283	9310
Харківська	16947	15978	16330	16307
Херсонська	7357	7519	7631	7660
Хмельницька	14286	14993	15192	15873
Черкаська	9996	10491	10560	11121
Чернівецька	7084	7047	7115	7117
Чернігівська	7344	7591	7798	7958
Київ	19656	18737	19750	19757

Джерело: дані Міністерства культури України, Державної служби статистики України.

1.2.3. Позашкільна освіта системи Міністерства молоді та спорту України

Таблиця 1.13

**Кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл
та спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву
за регіонами, 2010–2017 рр.**

	2010	2015	2016	2017
Україна	1615	1363	1293	1281
Вінницька	65	60	58	58
Волинська	43	39	34	34
Дніпропетровська	118	108	94	94
Донецька	127	54	55	55
Житомирська	53	46	46	46
Закарпатська	33	34	33	33
Запорізька	67	64	65	65
Івано-Франківська	54	51	50	46
Київська	69	59	58	57
Кіровоградська	41	37	32	33
Луганська	75	24	24	23
Львівська	98	87	86	86
Миколаївська	60	56	54	53
Одеська	74	71	67	68
Полтавська	57	51	48	48
Рівненська	54	42	38	37
Сумська	54	51	48	48
Тернопільська	38	36	31	30
Харківська	97	77	74	76
Херсонська	50	44	38	39
Хмельницька	60	53	45	43
Черкаська	48	43	40	40
Чернівецька	37	36	35	34
Чернігівська	54	52	52	46
Київ	89	88	88	89

Джерело: дані Міністерства молоді та спорту України, Державної служби статистики України.

Таблиця 1.14

Кількість спортсменів, які займаються в дитячо-юнацьких спортивних школах та в спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву, за регіонами, 2010–2017 рр.

	2010	2015	2016	2017
Україна	590 380	495 710	493 246	492 188
Вінницька	22 202	20 295	19 591	19 623
Волинська	14 026	11 290	10 722	10 113
Дніпропетровська	49 883	42 619	41 395	40 675
Донецька	54 912	22 412	24 518	24 660
Житомирська	14 228	14 664	14 874	13 788
Закарпатська	16 696	16 053	15 384	15 450
Запорізька	21 239	21 006	21 739	22 411
Івано-Франківська	21 215	19 664	19 533	18 702
Київська	25 808	24 725	24 794	24 903
Кіровоградська	14 188	12 490	12 348	12 879
Луганська	25 892	7 631	8 043	7 601
Львівська	29 850	27 077	28 088	27 750
Миколаївська	18 258	17 119	16 389	16 089
Одеська	30 997	28 547	25 931	25 999
Полтавська	16 747	16 839	16 927	16 952
Рівненська	19 786	15 237	15 119	14 615
Сумська	16 198	14 758	15 018	14 779
Тернопільська	11 628	11 276	10 631	9 665
Харківська	51 262	42 592	43 881	44 306
Херсонська	14 423	13 783	13 340	14 233
Хмельницька	21 723	19 317	17 599	17 617
Черкаська	13 223	12 570	12 221	12 474
Чернівецька	14 489	14 724	14 949	14 396
Чернігівська	16 311	15 689	15 745	15 605
Київ	35 196	33 333	34 467	36 903

Джерело: дані Міністерства молоді та спорту України, Державної служби статистики України.

Таблиця 1.15

**Діяльність закладів фізичної культури і спорту в Україні
2010–2017 рр.**

	2010	2015	2016	2017
Кількість осіб, що займаються спортом, усього	1 218 362	978 163	941 849	972 802
з них				
у дитячо-юнацьких спортивних школах, спеціалізованих дитячо-юнацьких школах олімпійського резерву та школах вищої спортивної майстерності	619 758	494 286	497 012	496 348
жінок	290 267	240 583	235 545	229 862
осіб з інвалідністю	19 738	12 722	11 398	11 380
Кількість осіб, які займаються фізичною культурою та спортом, усього	4 918 331	4 388 877	4 532 888	4 867 218
у тому числі				
у дошкільних навчальних закладах ¹	420 797	508 098	517 167	524 671
у загальноосвітніх навчальних закладах ¹	1 520 243	1 396 771	1 664 505	1 726 537
у професійно-технічних навчальних закладах ¹	134 605	100 855	123 587	117 350
у вищих навчальних закладах ¹	607 529	511 342	500 695	492 401
на підприємствах, в установах, організаціях, фізкультурно-оздоровчих клубах за місцем проживання, позашкільних навчальних закладах	2 235 157	1 871 811	1 726 934	2 006 259
Із загальної кількості осіб, які займаються фізичною культурою та спортом				
жінки	1 723 415	1 620 286	1 767 764	1 998 190
особи з інвалідністю, що займаються реабілітаційно-оздоровчою роботою	43 267	36 110	36 189	46 619

Джерело: дані Міністерства молоді та спорту України, Державної служби статистики України.

¹Без урахування осіб, які відвідували заняття (уроки) з фізичної культури (фізичного виховання), що здійснювались у рамках навчального процесу.

1.2.4. Фінансування позашкільної освіти

Система позашкільної освіти в Україні передбачає різні види та рівні фінансування. Серед них державне фінансування і приватне фінансування. При цьому державне фінансування позашкільної освіти у свою чергу поділяється на державне та регіональне.

Таблиця 1.16

Видатки зведеного бюджету на освіту 2010–2017 рр.

	Загальні видатки зведеного бюджету, млн грн	Видатки		Видатки	Загальні	Видатки		Видатки
		у % до		на окремі підгалузі у % до видатків на галузь	видатки зведеного бюджету, млн. грн	у % до		на окремі підгалузі у % до видатків на галузь
		загальних видатків	ВВП			загальних видатків	ВВП	
2000 рік ¹					2015 рік ²			
Всього	48 148,6	100,0	100,0	X	679 871,4	100,0	100,0	X
з них								
на освіту – всього	7 085,5	14,7	4,2	100,0	114 193,5	16,8	5,7	100,0
у тому числі								
дошкільну	789,0	1,6	0,5	11,1	18 142,2	2,7	0,9	15,9
загальну середню	2 564,6	5,3	1,5	36,2	49 668,3	7,3	2,5	43,5
професійно-технічну	429,1	0,9	0,3	6,1	6 171,2	0,9	0,3	5,4
вищу	2 285,5	4,7	1,3	32,3	30 981,8	4,6	1,6	27,1
	2005 рік ¹				2016 рік ²			
Всього	141 989,5	100,0	100,0	X	835 832,1	100,0	100,0	X
з них								
на освіту – всього	26 801,8	18,1	6,1	100,0	129 437,7	15,5	5,4	100,0
у тому числі								
дошкільну	2 940,7	2,0	0,7	11,0	20 115,5	2,4	0,8	15,5
загальну середню	11 158,8	7,4	2,5	41,6	56 532,0	6,8	2,4	43,7
професійно-технічну	1 749,9	1,1	0,4	6,5	6 182,3	0,7	0,3	4,8
вищу	7 934,1	5,7	1,8	29,6	35 233,6	4,2	1,5	27,2
	2010 рік ¹				2017 рік ^{2,3}			
Всього	377 842,8	100,0	100,0	X	1 056 759,9	100,0	100,0	X
з них								
на освіту – всього	79 826,0	21,1	7,4	100,0	177 755,7	16,8	6,0	100,0
у тому числі								
дошкільну	10 238,3	2,7	0,9	12,8	28 207,2	2,7	0,9	15,9
загальну середню	32 852,4	8,7	3,0	41,2	84 346,3	8,0	2,8	47,5
професійно-технічну	5 106,2	1,4	0,5	6,4	8 278,9	0,8	0,3	4,7
вищу	24 998,4	6,6	2,3	31,3	38 681,1	3,7	1,3	21,8

Джерело: дані Державної служби статистики України.

¹ Включаючи видатки бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

² Без урахування видатків бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

³ На 25.03.2018.

Таблиця 1.17

**Видатки зведеного бюджету на культуру і мистецтво
та фізичну культуру і спорт 2010–2017 рр.**

	2010 ¹	2015 ²	2016 ²	2017 ^{2,3}
Загальні видатки зведеного бюджету, млн грн	377 842,8	679 871,4	835 832,1	1 056 973,1
з них на				
культура і мистецтво	6 046,5	8 694,8	10 554,0	15 430,1
фізична культура і спорт	4 290,5	6 120,3	4 528,4	6 960,8
У % до загальних видатків				
культура і мистецтво	1,6	1,3	1,3	1,5
фізична культура і спорт	1,1	0,9	0,5	0,7
У % до ВВП				
культура і мистецтво	0,5	0,4	0,4	0,5
фізична культура і спорт	0,4	0,3	0,2	0,2

Джерело: дані Державної служби статистики України.

¹Включаючи видатки бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

²Без урахування видатків бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

³Дані на 10.05.2018.

За останні роки переважна частка фінансування позашкільної освіти надходить з державного та регіональних бюджетів.

З метою реалізації права дітей на позашкільну освіту з Державного бюджету України кошти на фінансування закладів позашкільної освіти, підтримку їх діяльності надходили на три відомства – Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури України, Міністерство молоді та спорту України.

Слід відмітити, що згідно перехідної таблиці до кодів Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів / Тимчасової класифікації видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу (ТПКВКМБ/ТКВКБМС) відповідно до наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження складових програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів» від 20.09.2017 № 793 (зі змінами) щодо позашкільної освіти застосовуються наступні коди:

- код ТПКВКМБ/ТКВКБМС 1090, КФК 0960 – надання позашкільної освіти позашкільними закладами освіти, заходи із позашкільної роботи з дітьми;
- код ТПКВКМБ/ТКВКБМС 1100, КФК 0960 – надання спеціальної освіти школами естетичного виховання (музичними, художніми, хореографічними, театральними, хоровими, мистецькими);
- код ТПКВКМБ/ТКВКБМС 5030 – розвиток дитячо-юнацького та резервного спорту;
- код ТПКВКМБ/ТКВКБМС 5031, КФК 0810 – утримання та навчально-тренувальна робота комунальних дитячо-юнацьких спортивних шкіл;
- код ТПКВКМБ/ТКВКБМС 7321, КФК 0443 – будівництво освітніх установ та закладів.

Розподіл видатків Державного

			Загальний фонд					
Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	Код функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету	Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	Всього	видатки споживання	з них		видатки розвитку	
					оплата праці	комунальні послуги та енергоносії		
1800000		Міністерство культури України	6 118 132,1	5 272 373,3	883 619,5	61 474,0	845 758,8	
1801030	0921	Надання загальної та спеціальної освіти мистецькими (художніми, музичними, хореографічними) загальноосвітніми школами (школами-інтернатами) та позашкільними навчальними закладами, методичне забезпечення діяльності навчальних закладів	209 924,7	161 990,6	113 684,7	10 014,2	47 934,1	
2200000		Міністерство освіти і науки України	22 111 549,1	19 930 308,5	715 303,4	44 224,0	2 181 240,6	
2201120	0960	Надання позашкільної освіти державними позашкільними навчальними закладами, заходи з позашкільної роботи	91 517,9	91 517,9	50 412,3	3 526,5	0,0	
6380000		Державне космічне агентство України	2 368 629,9	299 673,1	182 862,4	14 879,9	2 068 956,8	
6381030	0960	Надання позашкільної освіти Національним центром аерокосмічної освіти молоді ім. О. М. Макарова	7 816,2	7 816,2	5 260,1	1 120,3	0,0	

Джерело: дані Державного бюджету України.

Таблиця 1.18

бюджету України 2018 р.

	Спеціальний фонд					
	Всього	видатки споживання	з них		видатки розвитку	Разом
			оплата праці	комунальні послуги та енергоносії		
	302 698,6	287 293,1	51 371,0	10 148,5	15 405,5	6 420 830,7
	1 412,4	1 412,4	592,6	86,2	0,0	211 337,1
	9 675 690,6	8 674 940,7	44 398,2	6 358,7	1 000 749,9	31 787 239,7
	8 100,6	7 760,6	1 858,2	727,4	340,0	99 618,5
	111 403,3	6 808,3	3 035,0	797,0	104 595,0	2 480 033,2
	235,0	215,0	13,0	53,0	20,0	8 051,2

У сфері позашкільної освіти Міністерство освіти і науки України здійснює фінансування надання позашкільної освіти державними позашкільними навчальними закладами, заходи з позашкільної роботи тощо.

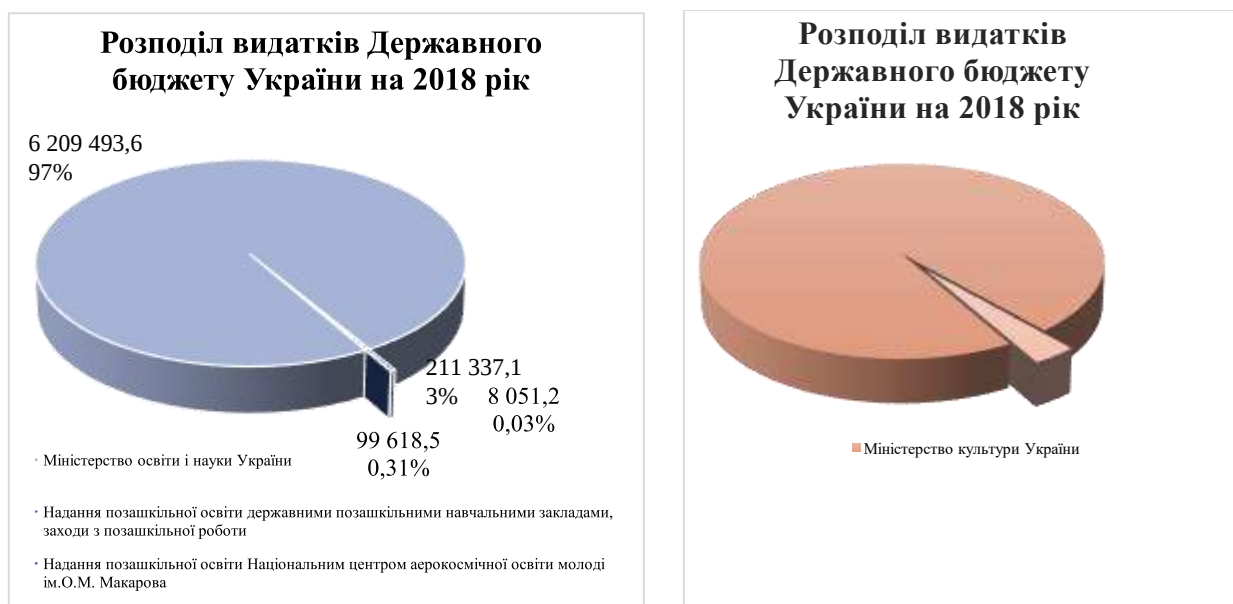
Розподіл видатків Державного бюджету України 2016–2018 рр.

Джерело: дані Державного бюджету України.

Рис. 1.7. Динаміка розподілу видатків Державного бюджету України 2016–2018 рр. на позашкільну освіту в межах МОН

У 2018 р. з Державного бюджету України Міністерству освіти і науки України виділено понад 31 млрд грн. З них, кошти обсягом 99,6 млн грн та 8,1 млн грн. Національному центру аерокосмічної освіти молоді імені О. М. Макарова виділено на позашкільну освіту, що становило 0,34% із загальної суми видатків, спрямованих Міністерству освіти і науки України.

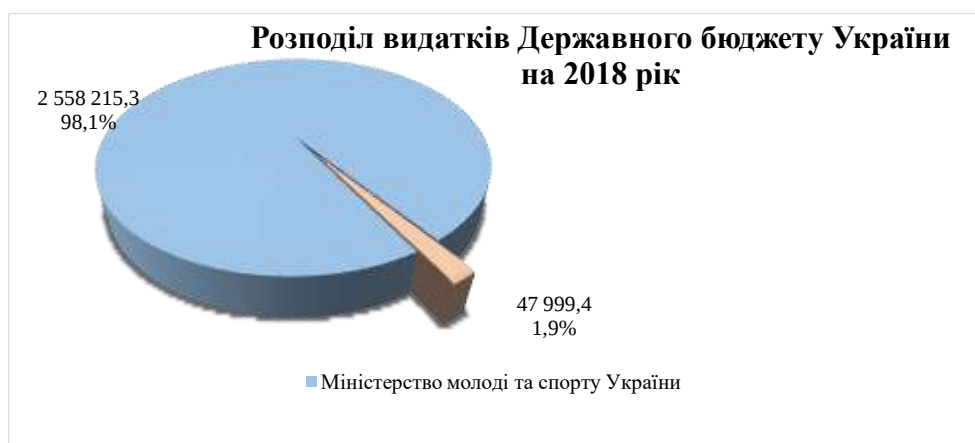

Джерело: дані Державного бюджету України.

Рис. 1.8. Частка розподілу видатків Державного бюджету України на позашкільну освіту в межах МОН і Мінкультури, 2018 р.

Міністерство культури України у 2018 р. з Державного бюджету України отримало понад 6 млрд грн. З них, фінансування на надання загальної та спеціальної освіти мистецькими та загальноосвітніми школами та позашкільними навчальними закладами передбачено в обсязі 211,3 млн грн, що становить 3,3% від загальної суми видатків.

Міністерство молоді та спорту України у 2018 р. з Державного бюджету України отримало понад 2,5 млрд грн. З них на здійснення заходів державної політики з питань молоді та державної підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій передбачено фінансування обсягом 48 млн грн, що становило 1,9%.

Джерело: дані Державного бюджету України.

Рис. 1.9. Частка розподілу видатків Державного бюджету України на позашкільну освіту в межах Мінмолодьспорт, 2018 р.

Таким чином, частка видатків державного бюджету України у 2018 році на систему позашкільної освіти у розрізі профільних міністерств складає 0,9% від загальної суми видатків.

Найвищою часткою характеризується Міністерство культури України – 3,3%, а найнижчою – 0,34% – Міністерство освіти і науки України.

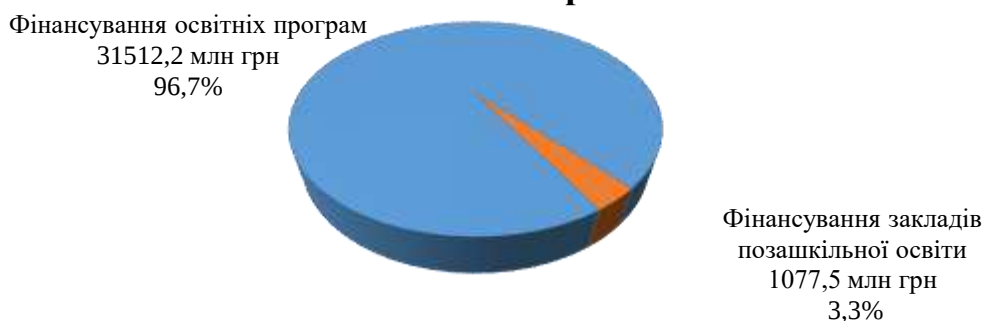
Решта закладів системи позашкільної освіти фінансується переважно з коштів засновників – комунальних бюджетів.

Проаналізуємо більш детально дані за кодом ТПКВКМБ/ТКВКБМС 1090, КФК 0960 «Надання позашкільної освіти позашкільними закладами освіти, заходи із позашкільної роботи з дітьми».

У 2018 р. на фінансування освіти регіональними бюджетами передбачалося близько 31,5 млрд грн. Фінансування закладів позашкільної освіти передбачалося у межах 1077,5 млн грн, що складає 3,3% від загальної суми фінансування.

Протягом 2016–2018 рр. фінансування позашкільної освіти з регіональних бюджетів характеризується тенденцією до зростання – з 576,7 млн грн у 2016 р. до 1077,5 млн грн у 2018 р. Водночас, незважаючи на збільшення фінансування, частка фінансування позашкільної освіти від загальних видатків регіональних бюджетів майже не змінилася і знаходилася у межах від 3,13% у 2016 р. до 3,3 у 2018 р.

Розподіл видатків регіональних бюджетів на 2018 рік

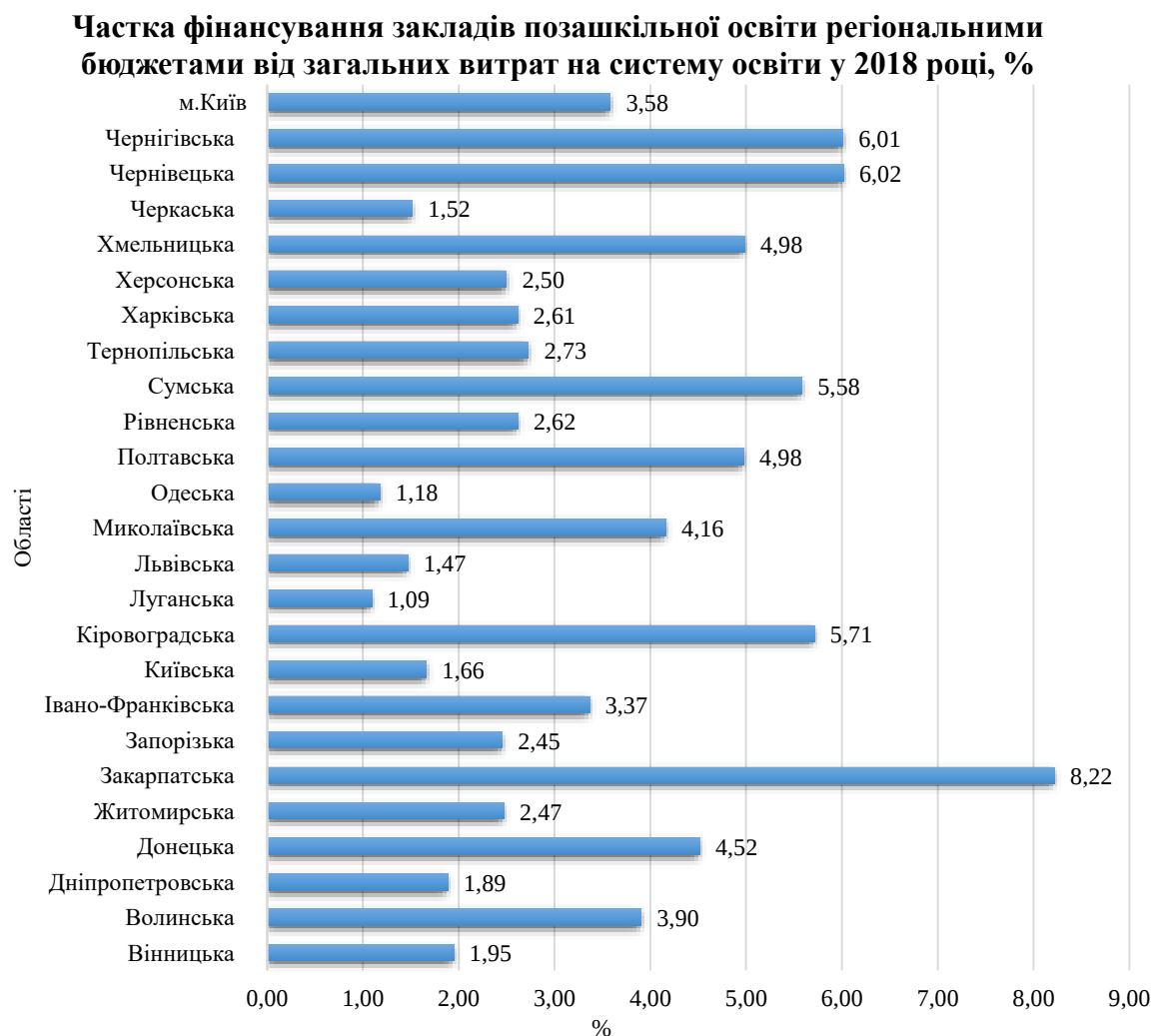

Джерело: дані бюджету міста Києва та обласних бюджетів України.

Рис. 1.10. Частка розподілу видатків регіональних бюджетів на позашкільну освіту

Частка фінансування закладів позашкільної освіти регіональними бюджетами від загальних витрат на систему освіти суттєво відрізняється. У 2018 р. вона становила від 1,09% в Одеській області до 8,22% у Закарпатській області.

Таблиця 1.19

Джерело: дані бюджету міста Києва та обласних бюджетів України.

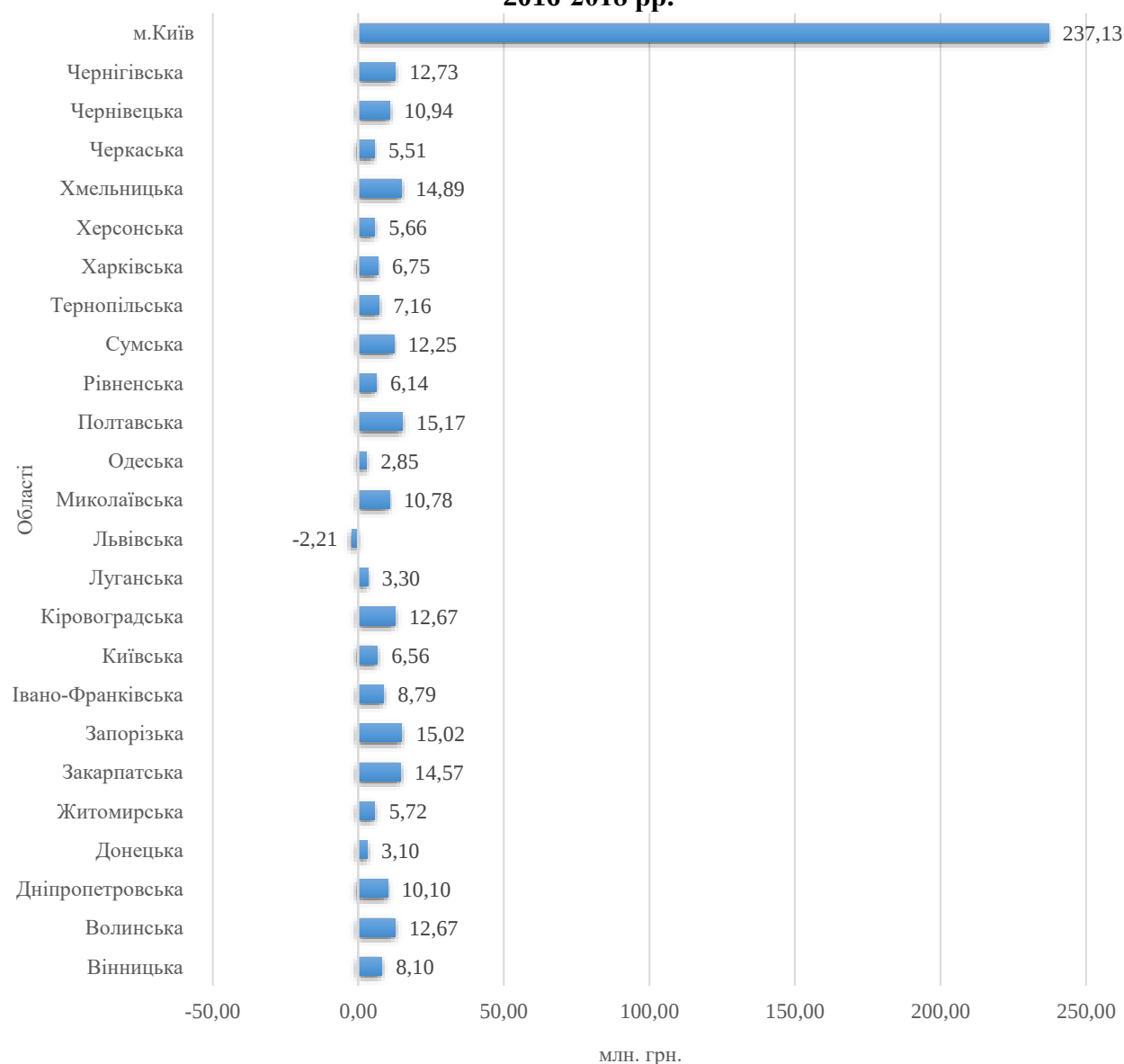
В абсолютних показниках за досліджуваними областями України збільшення суми видатків регіональних бюджетів на систему позашкільної освіти варіювало від 2,85 млн грн для Одеської області до 237,13 млн грн для м. Київ.

Лідерами за зростанням видатків на фінансування позашкільної освіти є Закарпатська, Хмельницька, Запорізька та Полтавська області з приростом понад 14 млн грн.

Негативною є ситуація щодо фінансування у Львівській області, для якої характерним було скорочення витрат на фінансування закладів позашкільної освіти з 19,9 млн грн у 2016 р. до 17,6 млн грн у 2018 р. Таким чином, скорочення склало 2,21 млн грн. При цьому загальні видатки на освіту зросли у понад 2 рази.

Таблиця 1.20

Збільшення/зменшення обсягів фінансування закладів позашкільної освіти регіональними бюджетами 2016-2018 рр.

Джерело: дані бюджету міста Києва та обласних бюджетів України.

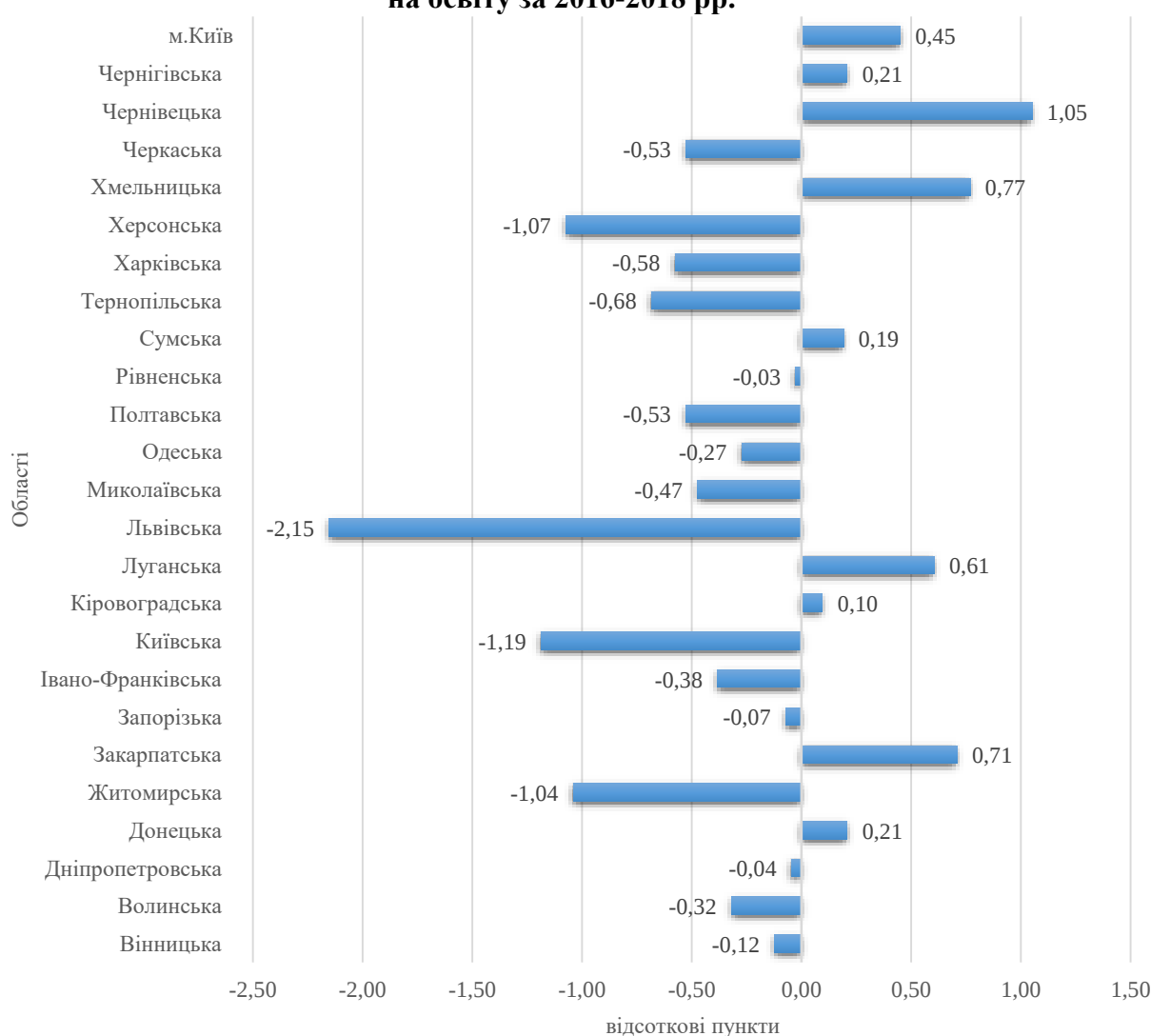
Якщо в абсолютному вимірі за період 2016–2018 рр. за переважною більшістю областей України спостерігаємо ріст сум фінансування системи позашкільної освіти, то за відносним показником спостерігаємо негативні тенденції у розрізі більшості областей. Саме відносний показник відображає частку видатків регіональних бюджетів на позашкільну освіту від загальних витрат на освіту.

Позитивна динаміка росту частки зберіглася лише у місті Києві та 8 областях, де лідерами за показником є Закарпатська, Хмельницька та Чернівецька області, у яких частка зросла від 0,71 до 1,05 відсоткових пунктів.

Решта областей характеризуються скороченням значення вказаної частки, яке варіює від 0,03 відсоткових пунктів для Рівненської області до 2,15 відсоткових пунктів – для Львівської. Крім того, найвищими темпами скорочення характеризуються бюджети Житомирської, Херсонської та Київської областей, де скорочення частки перевищило 1 відсотковий пункт.

Таблиця 1.21

Приріст/скорочення частки фінансування обласними (міським) бюджетами закладів позашкільної освіти від сумарних витрат на освіту за 2016-2018 рр.

Джерело: дані бюджету міста Києва та обласних бюджетів України.

1.2.5. Населення і адміністративно-територіальні одиниці України

Таблиця 1.22

Розподіл постійного населення України за статтю та віком (за оцінкою) на 1 січня 2018 року

Вік (років)	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
<i>Міські поселення та сільська місцевість</i>			
Усього	42 216 766	19 558 180	22 658 586
у тому числі:			
до 1 року	361 789	186 249	175 540
1	394 316	203 612	190 704
2	408 532	210 970	197 562
3	462 137	237 860	224 277
4	471 199	242 735	228 464
5	487 123	251 130	235 993
6	470 302	242 412	227 890
7	465 514	239 702	225 812
8	479 558	247 559	231 999
9	477 474	246 176	231 298
10	441 059	226 564	214 495
11	430 887	220 909	209 978
12	398 720	205 307	193 413
13	399 954	205 406	194 548
14	381 926	196 012	185 914
15	365 209	188 228	176 981
16	351 393	180 824	170 569
17	362 205	186 186	176 019
18	368 336	189 258	179 078
19	393 500	201 471	192 029
20	411 514	211 406	200 108
21	445 723	229 126	216 597
22	464 281	238 811	225 470
23	482 355	248 375	233 980
24	509 637	261 652	247 985
20–24	2 313 510	1 189 370	1 124 140
25–29	3 055 950	1 562 602	1 493 348
30–34	3 635 922	1 842 797	1 793 125
35–39	3 249 517	1 623 318	1 626 199
40–44	3 047 046	1 485 621	1 561 425
45–49	2 887 430	1 381 886	1 505 544
50–54	2 823 735	1 302 639	1 521 096
55–59	3 152 778	1 395 204	1 757 574
60–64	2 712 475	1 128 895	1 583 580
65–69	2 364 521	918 219	1 446 302
70–74	1 336 574	465 668	870 906
75–79	1 588 273	489 788	1 098 485
80 років і старше	1 677 902	463 603	1 214 299

Джерело: дані Державної служби статистики України.

Таблиця 1.23

**Кількість адміністративно-територіальних одиниць по регіонах
на 1 січня 2018 року**

	Райони	Об'єднані територі- альні громади	Міста		Райони в містах	Селища місь- кого типу	Сіль- ські насе- лені пункти
			всього	у тому числі спеціального статусу, рес- публіканського та обласного значення			
УКРАЇНА	490	458	461	189	108	883	28 378
Автономна Республіка Крим	14	–	16	11	3	56	947
ОБЛАСТІ							
Вінницька	27	16	18	6	–	29	1 457
Волинська	16	20	11	4	–	22	1 054
Дніпропетровська	22	37	20	13	18	46	1 435
Донецька	18	6	52	28	21	131	1 115
Житомирська	23	41	12	5	2	43	1 613
Закарпатська	13	5	11	5	–	19	578
Запорізька	20	15	14	5	7	22	914
Івано- Франківська	14	14	15	6	–	24	765
Київська	25	2	26	13	–	30	1 126
Кіровоградська	21	5	12	4	2	27	991
Луганська	18	3	37	14	4	109	780
Львівська	20	15	44	9	6	34	1 850
Миколаївська	19	18	9	5	4	17	885
Одеська	26	15	19	9	4	33	1 124
Полтавська	25	39	16	6	5	20	1 805
Рівненська	16	18	11	4	–	16	999
Сумська	18	24	15	7	2	20	1 455
Тернопільська	17	38	18	4	–	17	1 023
Харківська	27	3	17	7	9	61	1 673
Херсонська	18	24	9	4	3	31	658
Хмельницька	20	36	13	6	–	24	1 414
Черкаська	20	26	16	6	2	14	825
Чернівецька	11	14	11	2	–	8	398
Чернігівська	22	24	16	4	2	29	1 465
Київ	–	–	1	1	10	–	–
Севастополь	–	–	2	1	4	1	29

Джерело: дані Державної служби статистики України.

¹ За даними офіційного веб-порталу Верховної Ради України.

Таблиця 1.24

**Склад об'єднаних територіальних громад по регіонах
на 1 січня 2018 року**

	Об'єднані територіальні громади	В них включено		
		міст	селищ міського типу	сільські населені пункти
УКРАЇНА	458	64	152	5 577
Автономна Республіка Крим	—	—	—	—
ОБЛАСТІ				
Вінницька	16	4	6	109
Волинська	20	1	5	236
Дніпропетровська	37	2	16	447
Донецька	6	3	6	129
Житомирська	41	5	21	767
Закарпатська	5	3	—	25
Запорізька	15	1	3	131
Івано-Франківська	14	1	4	104
Київська	2	—	2	7
Кіровоградська	5	3	—	48
Луганська	3	—	2	36
Львівська	15	1	3	137
Миколаївська	18	1	6	176
Одеська	15	3	4	156
Полтавська	39	5	7	546
Рівненська	18	1	2	206
Сумська	24	3	10	365
Тернопільська	38	7	12	352
Харківська	3	—	3	41
Херсонська	24	1	10	195
Хмельницька	36	5	13	673
Черкаська	26	4	4	148
Чернівецька	14	3	2	67
Чернігівська	24	7	11	476
Київ	—	—	—	—
Севастополь				

Джерело: дані Державної служби статистики України.

РОЗДІЛ II

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі позашкільна освіта набуває нового значення, що обумовлено 3 факторами:

1. Підвищення значення позашкільної освіти для розвитку людини, держави і суспільства.
2. Посилення ролі позашкільної освіти як складової системи освіти, навчання впродовж життя.
3. Закріплення правового статусу позашкільної освіти, увага міжнародної спільноти.

Рис. 2.1. Фактори зростання вагомості позашкільної освіти

Основними трендами позашкільної освіти XXI століття стають:

- ✓ Формування людського капіталу.
- ✓ Особистісна і професійна реалізація кожної особистості.
- ✓ Навчання впродовж життя.

Рис. 2.2. Тренди позашкільної освіти

Сутність поняття «позашкільна освіта»

Позашкільна освіта – основа формування людського капіталу.

Виникнення і функціонування позашкільної освіти обумовлені специфікою освіти, її найголовнішими факторами – замовниками і споживачами – *людина, громада і держава*.

Ключовими словами поняття «позашкільна освіта» є освіта, культура, особистість, держава, заклад, вільний час, творчість тощо.

Сутність позашкільної освіти полягає у тому, що це організована державою система розвитку людини як особистості у закладах позашкільної освіти.

Позашкільна освіта за своєю суттю носить діяльнісний характер, є процесом і результатом.

Стратегічною місією позашкільної освіти є розвиток людини як особистості – основи людського капіталу держави та суспільства.

Рис. 2.3. Ключові замовники і споживачі позашкільної освіти

Сучасна позашкільна освіта – це складова системи безперервної освіти, цілеспрямований процес і результат навчання, виховання, розвитку і соціалізації особистості у вільний час у закладах позашкільної освіти з отримання знань, умінь, навичок та цінностей.

Рис. 2.4. Визначення позашкільної освіти

Основними функціями позашкільної освіти є освітньо-культурна, соціальна, економічна.

✓ Освітньо-культурна функція позашкільної освіти – спрямована на розвиток людини як особистості, задоволенні її освітніх потреб та інтересів, забезпеченні обізнаності, освіченості, вихованості.

✓ Соціальна функція позашкільної освіти – спрямована на розвиток спільноти людей як громади, забезпеченні громадянського суспільства.

✓ Економічна функція позашкільної освіти – спрямована на формування і використання продуктивних здібностей особистості як людського капіталу держави та суспільства.

Рис. 2.5. Переваги позашкільної освіти

Позашкільна освіта має цінність як для людини, так і громади, держави, суспільства, а саме:

- ✓ держави, суспільства – соціальне і економічне зростання;
- ✓ громади – соціокультурна діяльність різних верств населення;
- ✓ людини – особистісний і професійний розвиток.

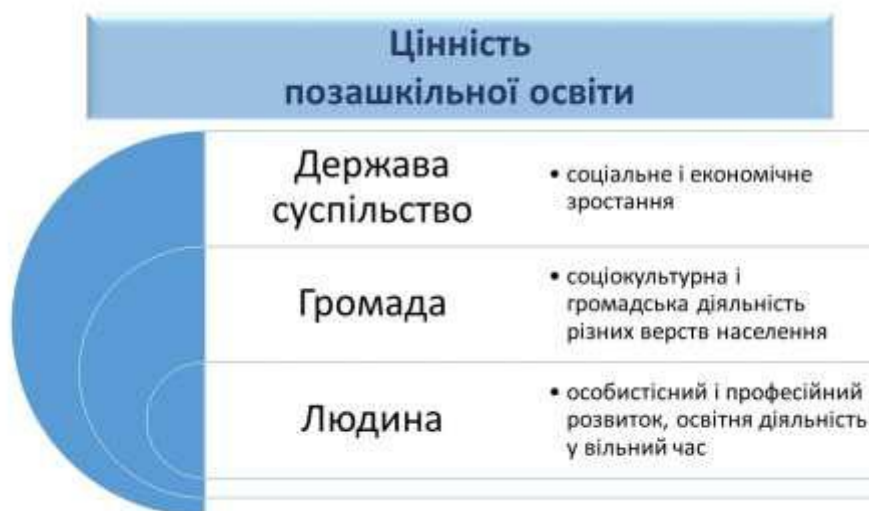

Рис. 2.6. Цінність позашкільної освіти

Позашкільна освіта як підсистема

Позашкільна освіта є невід’ємний складник системи освіти, її підсистема, що закріплено у правовому статусі.

Як підсистема освіти позашкільна освіта разом з іншими складовими освіти – дошкільною, повною загальною середньою, професійною (професійно-технічною) тощо створює *єдиний освітній простір*.

Рис. 2.7. Позашкільна освіта як підсистема освіти

Функціонування позашкільної освіти як підсистеми освіти має відкритий характер і проявляється у змінах як позашкілля, так і системи освіти в цілому.

Позашкільна освіта – це освіта у закладах позашкільної освіти.

Враховуючи багатофункціональність позашкільної освіти, її надання може здійснюватися закладами позашкільної освіти для *різних верств населення*.

Компетентності, здобуті за програмами позашкільної освіти, можуть враховуватися та визнаватися на відповідному рівні освіти.

Рис. 2.8. Цінність позашкільної освіти

Система позашкільної освіти

Позашкільна освіта як система нижчого порядку утворює свою систему.

Система позашкільної освіти в загальнометодологічному аспекті являє собою сукупність положень, що є предметом теорії систем, системного підходу, системного аналізу.

Найбільш доцільними до системи позашкільної освіти застосувати такі поняття, як: елемент, компонент, підсистема, середовище, характеристика, стан, структура, модель, зв'язки тощо.

Система позашкільної освіти – це сукупність компонентів позашкільної освіти, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем і між собою.

Основними компонентами системи позашкільної освіти є організаційні, змістові, методичні, процесуальні, функціональні, діяльнісні та інституціональні.

Системоутворюючим фактором системи позашкільної освіти є освітня діяльність у вільний час.

Рис. 2.9. Система позашкільної освіти в аспекті різноманітних компонентів

Кожен з компонентів системи позашкільної освіти включає різноманітні складові, а саме:

- організаційний (нормативно-правові, організаційно-управлінські, кадрові, науково-методичні, фінансові та матеріально-технічні);
- змістовий (природа, суспільство, культура, техніка, спорт);
- методичний (мета, зміст, форми, методи, засоби);
- процесуальний (навчання, виховання, розвиток, соціалізація),
- функціональний (дозвілля, пізнання, творчість);
- діяльнісний (художньо-естетичний, науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, гуманітарний тощо);
- інституціональний (заклади освіти, заклади культури, спорту, сім'я, організації тощо).

Система позашкільної освіти належить до систем соціального типу, еволюція і спрямованість якої визначається:

- 1) соціальними, економічними і політичними змінами у державі і суспільстві;
- 2) ієрархією ціннісних орієнтацій людини.

Ціле позашкільної освіти як системи завжди буде більше, ніж сукупність її складових. Основними характеристиками системи позашкільної освіти є: складність, цілісність, відкритість, цілепокладання, результативність, інституційність, ієрархічність, нелінійність.

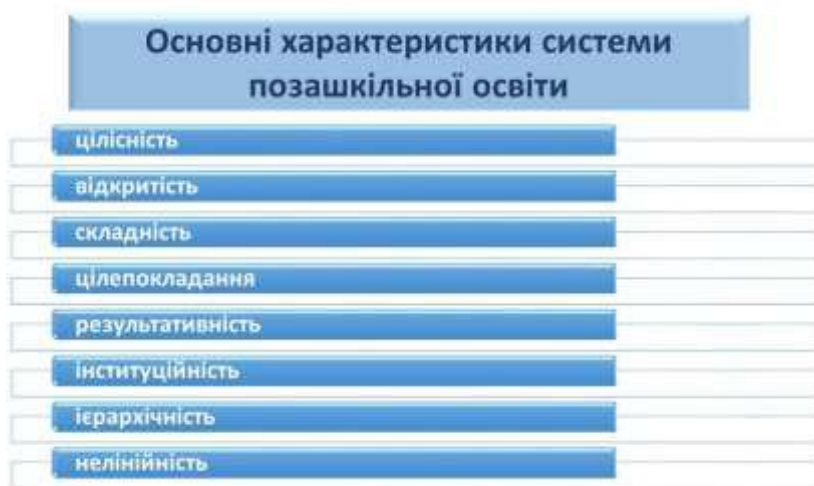

Рис. 2.10. Основні характеристики системи позашкільної освіти

Структура позашкільної освіти

Структура позашкільної освіти – це характеристика складу та просторова картина позашкільної освіти.

Структура позашкільної освіти розгалужена і різноманітна. Вона включає різні заклади, організації, установи, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти.

Рис. 2.11. Структура позашкільної освіти

Основною структурною одиницею і установою, що забезпечує надання позашкільної освіти є заклад позашкільної освіти. Сучасна структура позашкільної освіти орієнтована на навчання впродовж життя у закладах позашкільної освіти.

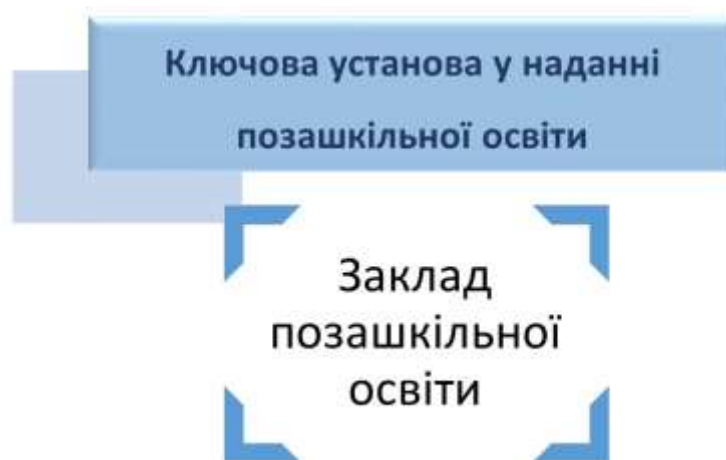

Рис. 2.12. Заклад позашкільної освіти

Особливістю структури позашкільної освіти є різне підпорядкування, типи і форми власності.

Основу структури позашкільної освіти становлять інституції системи освіти, культура і спорт.

У структурі позашкільної освіти в залежності від форми власності заклади позашкільної освіти поділяються за трьома статусами:

- ✓ Статус державного має заклад позашкільної освіти, заснований на державній формі власності.
- ✓ Статус комунального має заклад позашкільної освіти, заснований на комунальній формі власності.
- ✓ Статус приватного має заклад позашкільної освіти, заснований на приватній формі власності.

Рис. 2.13. Організаційно-правова форма закладів позашкільної освіти

Сучасна модель організації позашкільної освіти

В умовах децентралізації особливого значення набуває організація позашкільної освіти, забезпечення її функціонування та створення умов для діяльності закладів позашкільної освіти в адміністративно-територіальних одиницях. Серед них об'єднані територіальні громади (ОТГ), села, селища, райони, міста, області.

Особливу роль у організації позашкільної освіти відіграє державна політика у сфері позашкільної освіти, її правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади.

В організації позашкільної освіти особливе місце займає цільове об'єднання ресурсів, система забезпечення.

Організація позашкільної освіти передбачає: наявність необхідних нормативно-правових документів, багаторівневої структури і різноманітних за типами, видами, чисельністю закладів позашкільної освіти та інших соціальних інституцій, підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації, наукових і методичних матеріалів та програмних розробок, коштів та відповідної матеріально-технічної бази тощо.

Сучасна модель організаційного забезпечення позашкільної освіти включає 5-компонентну структуру, до якої відноситься: *правове, управлінське, освітнє, інформаційне та фінансове забезпечення*.

Рис. 2.14. Модель організаційного забезпечення позашкільної освіти

Першою складовою є *правове забезпечення позашкільної освіти*, що передбачає правові і законодавчі засади організації позашкільної освіти, необхідну нормативно-правову базу позашкілля.

Серед нормативних документів системи позашкільної освіти – закони, укази, розпорядження, постанови, накази, положення, програми, інструкції тощо, які регламентують позашкільну освіту, діяльність закладів позашкільної освіти.

Законодавчі та нормативно-правові акти представлено міжнародним, державним, обласним (районним, міським), місцевим рівнями, а також рівнем закладу.

Другою складовою є *управлінське забезпечення позашкільної освіти*, що передбачає створення, ефективне функціонування та розвиток багаторівневої структури позашкільної освіти та її управління.

Управлінське забезпечення позашкільної освіти передбачає наявність необхідної кількості підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації системи позашкільної освіти, їх соціальних захист.

У сучасних умовах актуальним постає питання активізації державно-громадського управління, удосконалення управлінської вертикалі і горизонталі у сфері позашкільної освіти.

Особливе місце в умовах децентралізації як складова системи освіти займає заклад позашкільної освіти.

В об'єднаній територіальній громаді (ОТГ), селі, селищі, районі, місті, області заклад *позашкільної освіти* – це *центр освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності*.

Рис. 2.15. Заклад позашкільної освіти в адміністративно-територіальних одиницях

З метою дотримання конституційного права дітей на позашкільну освіту, здобуття позашкільної освіти вихованцями, учнями і слухачами віком до 18 років включно здійснюється за рахунок державного та/або комунального бюджету, від 19 років – за рахунок платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, додатковими джерелами фінансування, не забороненими законодавством України.

Третьою складовою є *освітнє забезпечення позашкільної освіти*, що передбачає організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у закладах позашкільної освіти.

Освітній процес провадиться у закладі позашкільної освіти через освітню діяльність, спрямовану на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь, навичок та цінностей або компетентностей особистості.

Ефективна організація і функціонування позашкільної освіти забезпечуються теорією, методикою і практикою позашкільної освіти.

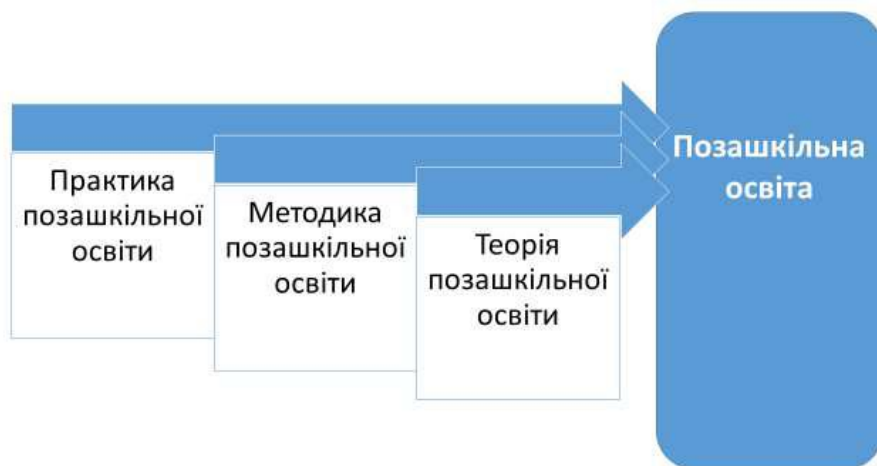

Рис. 2.16. Освітнє забезпечення позашкільної освіти

Основними компонентами освітнього процесу є навчання, виховання, розвиток та соціалізація.

Рис. 2.17. Складові освітнього процесу у закладі позашкільної освіти

Позашкільна освіти за своїм характером є методичною системою, що включає такі основні взаємозв'язані елементи, як мету і завдання, зміст освіти, форми, методи і засоби її здійснення.

Методична система позашкільної освіти

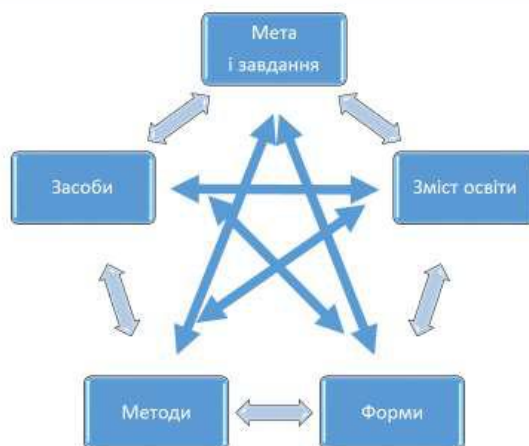

Рис. 2.18. Методична система позашкільної освіти

Зміст позашкільної освіти взаємопов'язаний і базується на основних сферах життєдіяльності людини. Враховуючи, що основними сферами життєдіяльності людини є природа, суспільство, культура, техніка, спорт, доцільно виділити напрями позашкільної освіти загальнодержавного значення.

Сфери життєдіяльності людини і напрями позашкільної освіти загальнодержавного значення

Рис. 2.19. Сфери життєдіяльності людини і напрями позашкільної освіти загальнодержавного значення

Кожний з напрямів позашкільної освіти включає відповідні профілі навчання, а саме:

- художньо-естетичний (хореографічний, музичний, театральний, художній, вокальний);
- науково-технічний (початково-технічний, спортивно-технічний, предметно-технічний, інформаційно-технічний, художньо-технічний, виробничо-технічний);

- еколого-натуралістичний (екологічний, біологічний, сільськогосподарський, лісгосподарський, медичний, хімічний);
- туристсько-краєзнавчий (краєзнавчий, туристський);
- фізкультурно-спортивний (олімпійський, неоолімпійський, інваспорт, оздоровчий);
- дослідницько-експериментальний (суспільно-гуманітарний, фізико-математичний і технічний, природничий);
- гуманітарний (суспільний, філологічний, соціальний) та ін.

Рис. 2.20. Напрями позашкільної освіти та профілі навчання

У визначенні та розробці ефективної в сучасних умовах методики позашкільної освіти є доцільним використання компетентнісного підходу.

Рис. 2.21. Компетентнісний підхід у позашкільній освіті

У структурі компетентностей, що складають основу реалізації компетентнісного підходу в позашкільній освіті, необхідно виділити чотири компетентності – пізнавальна, практична, творча і соціальна.

Рис. 2.22. Структура компетентнісного підходу в позашкільній освіті

Серед організаційних форм і методів в організації позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу доцільним є використання масової, групової та індивідуальної роботи.

Рис. 2.23. Структура організаційних форм позашкільної освіти

Серед результатів освітньої діяльності здобувачів позашкільної освіти варто виділити:

- ✓ Знання, вміння, навички, цінності.
- ✓ Компетентності (пізнавальні, практичні, творчі, соціальні).
- ✓ Документ про позашкільну освіту.

Рис. 2.24. Результати освітньої діяльності в позашкільній освіті

Четвертою складовою є *інформаційне забезпечення позашкільної освіти*, що передбачає навчально-методичний і науковий супровід позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Метою інформаційного забезпечення позашкільної освіти є підвищення ефективності освітнього процесу в закладах позашкільної освіти у процесі навчально-методичного і наукового супроводу.

Зміст інформаційного забезпечення позашкільної освіти включає розробку наукових основ оновлення та реформування позашкільної освіти; програмно-методичне забезпечення освітнього процесу: розвиток і підтримка інноваційних педагогічних технологій, дослідницько-експериментальної роботи, педагогічного проектування; розробку освітніх і навчальних програм за модернізованим змістом позашкільної освіти; висвітлення питань позашкільної освіти в засобах масової інформації.

Основними формами інформаційного забезпечення позашкільної освіти є розробка навчальних, методичних, наукових праць, серед яких: програми, підручники, посібники, методичні рекомендації тощо.

П'ятою складовою є *фінансове забезпечення позашкільної освіти*, що передбачає наявність необхідних для діяльності коштів та матеріально-технічної бази.

Фінансове забезпечення тісно пов'язано з матеріально-технічним, що спрямоване на ефективне здійснення позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти як системи матеріально-технічної бази та матеріальних ресурсів і можливість користування ними. Важливість матеріально-технічного забезпечення визначається тим, що воно безпосередньо сприяє реалізації мети, завдань, змісту, тих або інших форм і методів позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Зміни в позашкільній освіті

Головною метою реформ в позашкільній освіті є підтримка якісної, доступної системи позашкільної освіти, розширення функцій закладів позашкільної освіти. Серед них головними необхідно виділити:

✓ Розширення функцій закладу позашкільної освіти як центру освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності в адміністративно-територіальній одиниці з урахуванням навчання впродовж життя.

✓ Повернення до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності ліцензування у сфері позашкільної освіти.

✓ Піднесення престижу професії педагогічного працівника закладу позашкільної освіти шляхом запровадження нових моральних та матеріальних стимулів, просування оплати праці педагогічних працівників закладів позашкільної освіти на 1–2 тарифні розряди Єдиної тарифної сітки.

✓ Поповнення закладів позашкільної освіти новими кваліфікованими кадрами шляхом введення до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти окремої спеціальності «Позашкільна освіта».

✓ Оновлення змісту і методики позашкільної освіти з урахуванням компетентнісного підходу, що включає формування пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей.

✓ Створення механізмів контролю та недопущення закриття закладів позашкільної освіти.

Рис. 2.25. Основні зміни в позашкільній освіті

РОЗДІЛ III

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стратегічним курсом розвитку позашкільної освіти є:

- підвищення якості і доступності позашкільної освіти;
- значущості позашкільної освіти для людини, держави, суспільства;
- навчання впродовж життя у закладах позашкільної освіти;
- інтеграція позашкілля України у міжнародний освітній простір.

Відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015, Концепції позашкільної освіти, розробленої за грантом Президента України на наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» визначено стратегічні вектори розвитку позашкільної освіти України.

Рис. 3.1. Стратегічні вектори розвитку позашкільної освіти

Стратегічні вектори розвитку позашкільної освіти України включають стратегічні цілі.

➤ **Стратегічний вектор I. Правовий вектор розвитку позашкільної освіти:**

Стратегічна ціль 1: Реалізація конституційного права на позашкільну освіту.

Стратегічна ціль 2: Розвиток людського капіталу і безпекових вимірів.

Стратегічна ціль 3: Висока якість і доступність позашкільної освіти.

➤ **Стратегічний вектор II. Управлінський вектор розвитку позашкільної освіти:**

Стратегічна ціль 1: Забезпечення кадрами, створення належних умов професійного розвитку та праці.

Стратегічна ціль 2: Розвиток менеджменту позашкільної освіти.

Стратегічна ціль 3: Розширення співробітництва.

➤ **Стратегічний вектор III. Освітній вектор розвитку позашкільної освіти:**

Стратегічна ціль 1: Розвиток освітньої діяльності закладів позашкільної освіти.

Стратегічна ціль 2: Соціокультурна діяльність закладів позашкільної освіти.

Стратегічна ціль 3: Громадянська діяльність закладів позашкільної освіти.

➤ **Стратегічний вектор IV. Інформаційний вектор розвитку позашкільної освіти:**

Стратегічна ціль 1: Покращення навчально-методичного забезпечення позашкільної освіти.

Стратегічна ціль 2: Розвиток наукової діяльності у сфері позашкільної освіти.

➤ **Стратегічний вектор V. Фінансовий вектор розвитку позашкільної освіти:**

Стратегічна ціль 1: Економічна конкурентоспроможність і ефективність позашкільної освіти.

Стратегічна ціль 2: Забезпечення сучасного матеріально-технічного потенціалу позашкільної освіти.

3.1. Стратегічний вектор I ПРАВОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рис. 3.2. Стратегічний вектор I. Правовий розвиток позашкільної освіти

Стратегічна ціль 1: Реалізація конституційного права на позашкільну освіту

Забезпечити реалізацію прав громадян на позашкільну освіту, закріплених у Конституції України, Загальній декларації прав людини, Конвенції ООН про

права дитини, Всесвітній декларації про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей.

Виконання чинного законодавства у сфері позашкільної освіти – Закону України «Про освіту», Закону України «Про позашкільну освіту», Закону України «Про охорону дитинства» та інших нормативно-правових актів та їх вдосконалення.

Стратегічна ціль 2: Розвиток людського капіталу і безпекових вимірів

Реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти, розвиток системи позашкільної освіти України на національному, регіональному та місцевому рівні (рівні громад) як одного з пріоритетних завдань розвитку держави та забезпечення її національної безпеки.

Забезпечення функціонування позашкільної освіти та створення умов для діяльності закладів позашкільної освіти як центрів освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності в ОТГ, селищі, районі, місті, області.

Розвиток системи позашкільної освіти як відкритої соціальної системи, соціального інституту, що в межах свого функціоналу розвивається й функціонує, зберігаючи свою сутність при зміні змісту і структури.

Стратегічна ціль 3: Висока якість і доступність позашкільної освіти

Забезпечення і підвищення якості позашкільної освіти, відповідності позашкільної інфраструктури потребам і запитам населення.

Удосконалення системи позашкільної освіти для дітей як складової системи безперервної освіти, цілеспрямованого процесу і результату навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час у закладах позашкільної освіти та інших соціальних інституціях.

Розширення інфраструктури позашкільної освіти для різних верств населення шляхом розбудови мережі закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань в об'єднаній територіальній громаді (ОТГ), селищі, районі, місті, області за напрямками загальнодержавного значення – художньо-естетичний, науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, фізкультурно-спортивний, дослідницько-експериментальний, гуманітарний.

Створення умов для підвищення рівня охоплення позашкільною освітою, забезпечення рівного доступу до якісної позашкільної освіти, у тому числі у сільській місцевості, осіб з особливими потребами.

Забезпечення моніторингу якості позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, підготовка Державною службою статистики України статистичного збірника «Позашкільна освіта».

Результат: дотримання законодавства у сфері позашкільної освіти, забезпечення реалізації права кожного на позашкільну освіту, охоплення дітей закладами позашкільної освіти на рівні не нижче 70 %, відповідність інфраструктури закладів позашкільної освіти України потребам і запитам

населення, профільного і інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти, дотримання принципу відповідальності держави, громади і закладів позашкільної освіти за результати діяльності.

3.2. Стратегічний вектор II

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рис. 3.3. Стратегічний вектор II. Управлінський розвиток позашкільної освіти

Стратегічна ціль 1: Забезпечення кадрами, створення належних умов професійного розвитку та праці

Розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців системи позашкільної освіти з метою задоволення потреб закладів позашкільної освіти, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших органів і організацій у високо-професійних та висококультурних працівниках, здатних компетентно і відповідально виконувати управлінські і педагогічні функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам.

Запровадження у рамках сфери знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки освітніх програм з позашкільної освіти та окремої спеціальності 018 Позашкільна освіта.

Активізація професійної орієнтації особистості на педагогічні спеціальності, залучення до здобуття вищої педагогічної освіти.

Розроблення механізмів підтримки молодих педагогів у закладах позашкільної освіти та випускників закладів вищої педагогічної освіти в системі позашкільної освіти.

Підвищення професійної компетентності педагогів позашкільної освіти шляхом активізації співпраці закладів позашкільної освіти та вищої педагогічної освіти.

Забезпечення соціального захисту усіх учасників освітнього процесу закладів позашкільної освіти.

Внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 31.10.2012 р. № 1230 «Про затвердження Типових штатних нормативів позашкільних навчальних закладів» щодо умов введення для об'єднаних територіальних громад (ОТГ), інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти.

Внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» щодо просування оплати праці педагогічних працівників закладів позашкільної освіти на 1–2 тарифні розряди Єдиної тарифної сітки.

Стратегічна ціль 2: Розвиток менеджменту позашкільної освіти

Активізація державно-громадського управління позашкільною освітою, закладами позашкільної освіти, удосконалення управлінської вертикалі і горизонталі у сфері позашкільної освіти.

Розвиток менеджменту позашкільної освіти, ефективної системи управління закладами позашкільної освіти.

Удосконалення процесів планування, організації, мотивації і контролю у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Розширення функцій закладу позашкільної освіти як центру освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності в об'єднаній територіальній громаді (ОТГ), селищі, районі, місті, області.

Стратегічна ціль 3: Розширення співробітництва

Розвиток партнерства та співпраці у сфері позашкільної освіти на національному, регіональному та місцевому рівнях (рівні громади) усіх представників позашкілля (управлінці, педагоги, батьки, вихованці, учні, слухачі та ін.) з метою формування соціальної відповідальності та забезпечення престижу позашкільної освіти.

Посилення державної підтримки, інститутів громадянського суспільства та приватного сектору у розвитку позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Активізація тристоронньої співпраці місцевої влади, закладів позашкільної освіти і громадськості у розвитку позашкільної освіти України.

Розширення співпраці закладів позашкільної освіти із закладами дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Активізація міжнародної співпраці у сфері позашкільної освіти, взаємодії із закладами освіти, науковими установами, громадськими організаціями іноземних держав.

Результат: забезпечення менеджменту позашкільної освіти, державно-громадського управління позашкільною освітою, закладами позашкільної освіти, сформоване у закладах позашкільної освіти України середовище, сприятливе для навчання впродовж життя, відповідальність за результати

освітньої діяльності, забезпечення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти, розвитку їхньої професійної компетентності.

3.3. Стратегічний вектор III

ОСВІТНІЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рис. 3.4. Стратегічний вектор III. Освітній розвиток позашкільної освіти

Стратегічна ціль 1: Розвиток освітньої діяльності закладів позашкільної освіти

Модернізація освітньої діяльності закладів позашкільної освіти, її мети, завдань та основних принципів відповідно до запитів громадян, держави і суспільства на основі сучасних підходів.

Реалізація компетентнісного підходу у позашкільній освіті. Окреслення мети, що включає формування компетентностей особистості у процесі позашкільної освіти, її пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей.

Розвиток людини як особистості, її здібностей і талантів у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості.

Забезпечення освітнього процесу у закладах позашкільної освіти як 4-компонентної структури, що включає навчання, виховання, розвиток та соціалізацію особистості у вільний час.

Оновлення змісту і методики позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу за основними напрямками позашкільної освіти, структурованими за профілями навчання – художньо-естетичний (хореографічний, музичний, театральний, художній, вокальний); науково-технічний (початково-технічний, спортивно-технічний, предметно-технічний, інформаційно-технічний, художньо-технічний, виробничо-технічний); еколого-натуралістичний (екологічний, біологічний, сільськогосподарський, лісгосподарський, медичний, хімічний); туристсько-краєзнавчий (краєзнавчий, туристський); фізкультурно-спортивний

(олімпійський, неоолімпійський, інваспорт, оздоровчий); дослідницько-експериментальний (суспільно-гуманітарний, фізико-математичний і технічний, природничий); гуманітарний (суспільний, філологічний, соціальний) та ін.

Активізація організаційних форм, методів і засобів освітньої діяльності закладів позашкільної освіти, найбільш оптимальних у методиці позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу.

Розвиток профільного та інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти за напрямами позашкільної освіти, заохочення до здобуття дітьми первинних професійних знань, вмінь і навичок особистості, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності, профорієнтаційно-профільна підготовка.

Впровадження STEM-освіти у закладах позашкільної освіти України

Стратегічна ціль 2: Соціокультурна діяльність закладів позашкільної освіти

Розвиток соціокультурної діяльності закладів позашкільної освіти як процесу залучення різних верств населення до культурних цінностей суспільства і активного включення самої людини в цей процес.

Запровадження у закладах позашкільної освіти навчання впродовж життя з урахуванням основних сфер життєдіяльності людини – природа, суспільство, культура, техніка, спорт.

Забезпечення організації і проведення змістовного дозвілля для різних верств населення закладами позашкільної освіти, у тому числі масових заходів, міських, літніх таборів.

Стратегічна ціль 3: Громадянська діяльність закладів позашкільної освіти

Запровадження у закладі позашкільної освіти діяльності, що сприяє розвитку громадянського суспільства.

Здійснення громадянської діяльності закладу позашкільної освіти як діяльності для різних верств населення, пов'язаної з громадською активністю, волонтерством, соціальними ініціативами, проектами тощо.

Попередження і профілактика насильства, правопорушень дітьми, забезпечення засобами позашкільної освіти профілактичної роботи, робота з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Результат: осучаснення мети, завдань, принципів, змісту, форм, методів і засобів позашкільної освіти відповідно до потреб громадян і сучасних викликів.

Забезпечення реалізації позашкільної освіти за основними напрямами, функціонування різних типів закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань за профілями діяльності.

Створення умов для постійного оновлення змісту позашкільної освіти, перетворення позашкільної освіти на рушій впровадження інновацій та розвиток економіки знань.

3.4. Стратегічний вектор IV

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рис. 3.5. Стратегічний вектор IV. Інформаційний розвиток позашкільної освіти

Стратегічна ціль 1: Покращення навчально-методичного забезпечення позашкільної освіти

Розроблення та удосконалення навчально-методичного забезпечення у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Активізація підготовки і забезпечення навчально-методичною літературою, засобами навчання і навчальним обладнанням педагогічних працівників, вихованців, учнів і слухачів закладів позашкільної освіти.

Розробка освітніх програм позашкільної освіти, введення їх у закладах позашкільної освіти. Підготовка і впровадження типових освітніх програм позашкільної освіти як єдиного комплексу освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом позашкільної освіти для досягнення учнями, вихованцями, слухачами результатів навчання (набуття компетентностей).

Удосконалення навчальних програм на основі сучасних підходів як документів, що регламентують роботу гуртка, груп та інших творчих об'єднань закладів позашкільної освіти з різною тривалістю освітнього процесу – довготривалі, середньотривалі і короткотривалі.

Підтримка видавничої діяльності у сфері позашкільної освіти, у тому числі друк програм, посібників, підручників та іншої навчально-методичної літератури.

Поширення інформації про систему позашкільної освіти у засобах масової інформації, соціальних мережах, забезпечення медійного супроводу позашкільля, презентації діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Стратегічна ціль 2: Розвиток наукової діяльності у сфері позашкільної освіти

Активізація проведення наукових досліджень у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих

об'єднань як інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування.

Розробка сучасних теорій, концепцій, методик у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Запровадження у закладах вищої педагогічної освіти дисципліни «Педагогіка позашкільної освіти».

Включення до пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок питань позашкільної освіти.

Проведення спільних наукових досліджень закладами вищої і позашкільної освіти, науковими установами, залучення педагогічних працівників, вихованців, учнів і слухачів закладів позашкільної освіти до здійснення науково-дослідної роботи у сфері позашкільної освіти.

Публікація результатів наукових досліджень з позашкільної освіти у наукових виданнях, у тому числі монографіях, збірниках наукових праць, збірниках документів і матеріалах наукових конференцій, авторефератах, дисертаціях, словниках, енциклопедіях тощо.

Організація та проведення конференцій, семінарів, «круглих столів» міжнародного, всеукраїнського, міського, районного рівнів з питань позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Результат: забезпечення позашкільної освіти, закладів позашкільної освіти освітніми та навчальними програмами, здійснення науково-методичного супроводу позашкільної освіти, підтримка видавничої діяльності у сфері позашкільної освіти, друк програм, посібників, підручників тощо.

3.5. Стратегічний вектор V

ФІНАНСОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Рис. 3.6. Стратегічний вектор V. Фінансовий розвиток позашкільної освіти

Стратегічна ціль 1: Економічна конкурентоспроможність і ефективність позашкільної освіти

Підвищення конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти через підвищення якості позашкільної освіти, створення і просування бренду і брендингу позашкілля, закладів позашкільної освіти.

Забезпечення державної субвенції на позашкільну освіту, передбачену статтею 78 Закону України «Про освіту» у частині заробітної плати педагогічним працівникам, а утримання закладів, оплата комунальних послуг, фінансування матеріально-технічної бази – за рахунок місцевих бюджетів.

Економічний розвиток позашкільної освіти за рахунок збільшення фонду оплати праці закладам позашкільної освіти, залучення коштів з різних джерел, не заборонених чинним законодавством.

Розроблення механізмів фінансування підтримки дітей пільгових категорій закладів позашкільної освіти.

Розроблення механізмів фінансування друку навчально-методичної літератури у сфері позашкільної освіти, у тому числі програм, посібників, підручників тощо.

Стратегічна ціль 2: Забезпечення сучасного матеріально-технічного потенціалу позашкільної освіти

Забезпечення розвитку матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, платних послуг, що можуть надаватися закладами освіти, з інших джерел, не заборонених законодавством.

Проведення капітального ремонту будівель, споруд, комунікацій та обладнання закладів позашкільної освіти

Активізація участі закладів позашкільної освіти у залученні коштів із грантів, проектів з метою покращення фінансового та модернізації матеріально-технічного забезпечення позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Результат: запровадження конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти через державну субвенцію на позашкільну освіту, розвиток системи фінансування позашкільної освіти, залучення коштів з різних джерел, не заборонених чинним законодавством.

РОЗДІЛ IV

SWOT-АНАЛІЗ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

25 червня 2018 року у м. Києві проведена Стратегічна сесія з розвитку позашкільної освіти за ініціативи Міжнародної асоціації позашкільної освіти та підтримки Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, Національної академії педагогічних наук України, Міністерства освіти і науки України, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Інституту екології економіки і права, Інституту дошкільної і загальношкільної педагогіки Краківського університету (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва та ін.

Мета сесії полягала в обговоренні і визначенні стратегічних питань розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації нового Закону України «Про освіту» (2017) з урахуванням основних положень Концепції позашкільної освіти, підготовленої в рамках реалізації гранту Президента України згідно з розпорядженням Президента України від 29.05.2017 р. №114/2017-рп на наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації».

Стратегічна сесія викликала значний інтерес представників законодавчої і виконавчої влади, працівників органів управління освіти, закладів освіти, наукових установ, батьків, ЗМІ, громадськості.

Участь у стратегічній сесії брало понад 120 осіб із м. Києва, Вінницької, Волинської, Житомирської, Дніпровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської та інших областей України.

Інформаційними партнерами стратегічної сесії виступили тижневик «Освіта», видавництво «Шкільний світ», газета «Позашкілля».

Учасники сесії обговорили стратегічні напрями розвитку позашкільної освіти на пленарному засіданні, діалогових площадках, підсумковому засіданні.

Пленарне засідання відкрили представники Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, Національної академії педагогічних наук України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти, Міжнародної асоціації позашкільної освіти.

Відзначили вагому роль позашкільної освіти у розвитку держави, суспільства, людини, актуальність проведення стратегічної сесії з розвитку позашкільної освіти і залучення до неї усіх стейкхолдерів позашкілля.

На п'яти діалогових площадках учасниками стратегічної сесії детально розглядався кожний з векторів розвитку позашкільної освіти.

На основі фасилітації проведено SWOT-аналіз з розкриттям слабких і сильних сторін, можливостей і загроз позашкільної освіти.

**СТРАТЕГІЧНА СЕСІЯ З РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(25.06.2018 р., м. Київ)**

Рис. 4. Стратегічна сесія з розвитку позашкільної освіти, 25.06.2018 р., м. Київ

SWOT-АНАЛІЗ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сильні сторони	Слабкі сторони
✓ Ефективна система формування людського капіталу. ✓ Багаторічний позитивний досвід функціонування і розвитку системи позашкільної освіти. ✓ Розгалужена мережа закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань. ✓ Постійний попит і замовлення на позашкільну освіту у дітей та їхніх батьків. ✓ Різноманітність напрямів позашкільної освіти та програм. ✓ Фінансування позашкільної освіти за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, з інших джерел, не заборонених законодавством. ✓ Професіоналізм педагогів. ✓ Високі досягнення вихованців, учнів, слухачів в Україні і на міжнародному рівні.	✓ Недооцінка потенціалу позашкільної освіти. ✓ Недостатня поінформованість об'єднаних територіальних громад у можливостях позашкільної освіти. ✓ Несформованість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. ✓ Недостатнє ресурсне забезпечення. ✓ Низька престижність професійної діяльності у сфері позашкільної освіти.
Можливості	Загрози
✓ Висока економічна ефективність позашкільної освіти. ✓ Мобільність, гнучкість, доступність позашкільної освіти. ✓ Висока якість позашкільної освіти. ✓ Швидке реагування на соціальне замовлення. ✓ Широкі можливості для розвитку та реалізації особистості, різноманітність і профільність. ✓ Широкі можливості для залучення різних верств населення до навчання впродовж життя.	✓ Перехід позашкільної освіти у сферу комерційних послуг. ✓ Втрата державного контролю над позашкільною освітою, зникнення можливості фінансування позашкільної освіти за кошти державного та/або місцевих бюджетів. ✓ Закриття, злиття та перепрофілювання. ✓ Скорочення робочих місць. ✓ Недостатнє охоплення позашкільною освітою дітей. ✓ Порушення прав громадян на позашкільну освіту.

РОЗДІЛ V

ДОРОЖНЯ КАРТА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

на 2019–2023 рр.

Стратегічні вектори, цілі та завдання розвитку позашкільної освіти	Відповідальні
Стратегічний вектор I ПРАВОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Стратегічна ціль 1: Реалізація конституційного права на позашкільну освіту	
Забезпечити реалізацію прав громадян на позашкільну освіту, закріплених у Конституції України, Загальній декларації прав людини, Конвенції ООН про права дитини, Всесвітній декларації про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. Виконання чинного законодавства у сфері позашкільної освіти – Закону України «Про освіту», Закону України «Про позашкільну освіту», Закону України «Про охорону дитинства» та інших нормативно-правових актів та їх вдосконалення.	Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші
Стратегічна ціль 2: Розвиток людського капіталу і безпекових вимірів	
Реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти, розвиток системи позашкільної освіти України на національному, регіональному та місцевому рівні (рівні громад) як одного з пріоритетних завдань розвитку держави та забезпечення її національної безпеки. Забезпечення функціонування позашкільної освіти та створення умов для діяльності закладів позашкільної освіти як центрів освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності в ОТГ, селищі, районі, місті, області. Розвиток системи позашкільної освіти як відкритої соціальної системи, соціального інституту, що в межах свого функціоналу розвивається й функціонує, зберігаючи свою сутність при зміні змісту і структури.	Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші
Стратегічна ціль 3: Висока якість і доступність позашкільної освіти	
Забезпечення і підвищення якості позашкільної освіти, відповідності позашкільної інфраструктури потребам і запитам населення. Удосконалення системи позашкільної освіти для дітей як складової системи безперервної освіти, цілеспрямованого процесу і результату навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час у закладах позашкільної освіти та інших соціальних інституціях. Розширення інфраструктури позашкільної освіти для різних верств населення шляхом розбудови мережі закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань в об'єднаній територіальній громаді (ОТГ), селищі, районі, місті, області за напрямками загальнодержавного значення – художньо-естетичний,	Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, фізкультурно-спортивний, дослідницько-експериментальний, гуманітарний.

Створення умов для підвищення рівня охоплення позашкільною освітою, забезпечення рівного доступу до якісної позашкільної освіти, у тому числі у сільській місцевості, осіб з особливими потребами.

Забезпечення моніторингу якості позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, підготовка Державною службою статистики України статистичного збірника «Позашкільна освіта».

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічний вектор II

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стратегічна ціль 1: Забезпечення кадрами, створення належних умов професійного розвитку та праці

Розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців системи позашкільної освіти з метою задоволення потреб закладів позашкільної освіти, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших органів і організацій у високопрофесійних та висококультурних працівниках, здатних компетентно і відповідально виконувати управлінські і педагогічні функції, впроваджувати новітні соціальні технології, сприяти інноваційним процесам.

Запровадження у рамках сфери знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки освітніх програм з позашкільної освіти та окремої спеціальності 018 Позашкільна освіта.

Активізація професійної орієнтації особистості на педагогічні спеціальності, залучення до здобуття вищої педагогічної освіти.

Розроблення механізмів підтримки молодих педагогів у закладах позашкільної освіти та випускників закладів вищої педагогічної освіти в системі позашкільної освіти.

Підвищення професійної компетентності педагогів позашкільної освіти шляхом активізації співпраці закладів позашкільної освіти та вищої педагогічної освіти.

Забезпечення соціального захисту усіх учасників освітнього процесу закладів позашкільної освіти.

Внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 31.10.2012 р. № 1230 «Про затвердження Типових штатних нормативів позашкільних навчальних закладів» щодо умов введення для об'єднаних територіальних громад (ОТГ), інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти.

Внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» щодо просування оплати праці педагогічних працівників закладів позашкільної освіти на 1–2 тарифні розряди Єдиної тарифної сітки.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 2: Розвиток менеджменту позашкільної освіти

Активізація державно-громадського управління позашкільною освітою, закладами позашкільної освіти, удосконалення управлінської вертикалі і горизонталі у сфері позашкільної освіти.

Розвиток менеджменту позашкільної освіти, ефективної системи управління закладами позашкільної освіти.

Удосконалення процесів планування, організації, мотивації і контролю у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Розширення функцій закладу позашкільної освіти як центру освітньої, соціокультурної та громадянської діяльності в об'єднаній територіальній громаді (ОТГ), селищі, районі, місті, області.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 3: Розширення співробітництва

Розвиток партнерства та співпраці у сфері позашкільної освіти на національному, регіональному та місцевому рівнях (рівні громади) усіх представників позашкільля (управлінці, педагоги, батьки, вихованці, учні, слухачі та ін.) з метою формування соціальної відповідальності та забезпечення престижу позашкільної освіти.

Посилення державної підтримки, інститутів громадянського суспільства та приватного сектору у розвитку позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти.

Активізація тристоронньої співпраці місцевої влади, закладів позашкільної освіти і громадськості у розвитку позашкільної освіти України.

Розширення співпраці закладів позашкільної освіти із закладами дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Активізація міжнародної співпраці у сфері позашкільної освіти, взаємодії із закладами освіти, науковими установами, громадськими організаціями іноземних держав.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічний вектор III

ОСВІТНІЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стратегічна ціль 1: Розвиток освітньої діяльності закладів позашкільної освіти

Модернізація освітньої діяльності закладів позашкільної освіти, її мети, завдань та основних принципів відповідно до запитів громадян, держави і суспільства на основі сучасних підходів.

Реалізація компетентнісного підходу у позашкільній освіті. Окреслення мети, що включає формування компетентностей особистості у процесі позашкільної освіти, її пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей.

Розвиток людини як особистості, її здібностей і талантів у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості.

Забезпечення освітнього процесу у закладах позашкільної освіти як 4-компонентної структури, що включає навчання, виховання, розвиток та соціалізацію особистості у вільний час.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Оновлення змісту і методики позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу за основними напрямками позашкільної освіти, структурованими за профілями навчання – художньо-естетичний (хореографічний, музичний, театральний, художній, вокальний); науково-технічний (початково-технічний, спортивно-технічний, предметно-технічний, інформаційно-технічний, художньо-технічний, виробничо-технічний); еколого-натуралістичний (екологічний, біологічний, сільськогосподарський, лісгосподарський, медичний, хімічний); туристсько-краєзнавчий (краєзнавчий, туристський); фізкультурно-спортивний (олімпійський, неоолімпійський, інваспорт, оздоровчий); дослідницько-експериментальний (суспільно-гуманітарний, фізико-математичний і технічний, природничий); гуманітарний (суспільний, філологічний, соціальний) та ін.

Активізація організаційних форм, методів і засобів освітньої діяльності закладів позашкільної освіти, найбільш оптимальних у методиці позашкільної освіти на основі компетентнісного підходу.

Розвиток профільного та інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти за напрямками позашкільної освіти, заохочення до здобуття дітьми первинних професійних знань, вмінь і навичок особистості, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності, профорієнтаційно-профільна підготовка.

Впровадження STEM-освіти у закладах позашкільної освіти України.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 2: Соціокультурна діяльність закладів позашкільної освіти

Розвиток соціокультурної діяльності закладів позашкільної освіти як процесу залучення різних верств населення до культурних цінностей суспільства і активного включення самої людини в цей процес.

Запровадження у закладах позашкільної освіти навчання впродовж життя з урахуванням основних сфер життєдіяльності людини – природа, суспільство, культура, техніка, спорт.

Забезпечення організації і проведення змістовного дозвілля для різних верств населення закладами позашкільної освіти, у тому числі масових заходів, літніх таборів.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 3: Громадянська діяльність закладів позашкільної освіти

Запровадження у закладі позашкільної освіти діяльності, що сприяє розвитку громадянського суспільства

Здійснення громадянської діяльності закладу позашкільної освіти як діяльності для різних верств населення, пов'язаної з громадською активністю, волонтерством, соціальними ініціативами, проектами тощо.

Попередження і профілактика насильства, правопорушень дітьми, забезпечення засобами позашкільної освіти профілактичної роботи, робота з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічний вектор IV

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стратегічна ціль 1: Покращення навчально-методичного забезпечення позашкільної освіти

Розроблення та удосконалення навчально-методичного забезпечення у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Активізація підготовки і забезпечення навчально-методичною літературою, засобами навчання і навчальним обладнанням педагогічних працівників, вихованців, учнів і слухачів закладів позашкільної освіти.

Розробка освітніх програм позашкільної освіти, введення їх у закладах позашкільної освіти. Підготовка і впровадження типових освітніх програм позашкільної освіти як єдиного комплексу освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом позашкільної освіти для досягнення учнями, вихованцями, слухачами результатів навчання (набуття компетентностей).

Удосконалення навчальних програм на основі сучасних підходів як документів, що регламентують роботу гуртка, груп та інших творчих об'єднань закладів позашкільної освіти з різною тривалістю освітнього процесу – довготривалі, середньотривалі і короткотривалі.

Підтримка видавничої діяльності у сфері позашкільної освіти, у тому числі друк програм, посібників, підручників та іншої навчально-методичної літератури.

Поширення інформації про систему позашкільної освіти у засобах масової інформації, соціальних мережах, забезпечення медійного супроводу позашкільля, презентації діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 2: Розвиток наукової діяльності у сфері позашкільної освіти

Активізація проведення наукових досліджень у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань як інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування.

Розробка сучасних теорій, концепцій, методик у сфері позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Запровадження у закладах вищої педагогічної освіти дисципліни «Педагогіка позашкільної освіти».

Включення до пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок питань позашкільної освіти.

Проведення спільних наукових досліджень закладами вищої і позашкільної освіти, науковими установами, залучення педагогічних працівників, вихованців, учнів і слухачів закладів позашкільної освіти до здійснення науково-дослідної роботи у сфері позашкільної освіти.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Публікація результатів наукових досліджень з позашкільної освіти у наукових виданнях, у тому числі монографіях, збірниках наукових праць, збірниках документів і матеріалах наукових конференцій, авторефератах, дисертаціях, словниках, енциклопедіях тощо.

Організація та проведення конференцій, семінарів, «круглих столів» міжнародного, всеукраїнського, міського, районного рівнів з питань позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади освіти, інші

Стратегічний вектор V

ФІНАНСОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стратегічна ціль 1: Економічна конкурентоспроможність і ефективність позашкільної освіти

Підвищення конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти через підвищення якості позашкільної освіти, створення і просування бренду і брендінгу позашкілля, закладів позашкільної освіти.

Забезпечення державної субвенції на позашкільну освіту, передбачену статтею 78 Закону України «Про освіту» у частині заробітної плати педагогічним працівникам, а утримання закладів, оплата комунальних послуг, фінансування матеріально-технічної бази – за рахунок місцевих бюджетів.

Економічний розвиток позашкільної освіти за рахунок збільшення фонду оплати праці закладам позашкільної освіти, залучення коштів з різних джерел, не заборонених чинним законодавством.

Розроблення механізмів фінансування підтримки дітей пільгових категорій закладів позашкільної освіти

Розроблення механізмів фінансування друку навчально-методичної літератури у сфері позашкільної освіти, у тому числі програм, посібників, підручників тощо.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Стратегічна ціль 2: Забезпечення сучасного матеріально-технічного потенціалу позашкільної освіти

Забезпечення розвитку матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти за кошти засновника, державного та/або місцевих бюджетів, батьків, платних послуг, що можуть надаватися закладами освіти, з інших джерел, не заборонених законодавством.

Проведення капітального ремонту будівель, споруд, комунацій та обладнання закладів позашкільної освіти

Активізація участі закладів позашкільної освіти у залученні коштів із грантів, проектів з метою покращення фінансового та модернізації матеріально-технічного забезпечення позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих об'єднань.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, заклади позашкільної освіти, інші

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ
виконання Стратегії розвитку позашкільної освіти

Стратегічні вектори, цілі та завдання розвитку позашкільної освіти	Найменування показника виконання завдань	Результат
Стратегічний вектор I. Правовий вектор розвитку позашкільної освіти		Результат: дотримання законодавства у сфері позашкільної освіти, забезпечення реалізації права кожного на позашкільну освіту, охоплення дітей закладами позашкільної освіти на рівні не нижче 70 %, відповідність інфраструктури закладів позашкільної освіти України потребам і запитам населення, профільного і інклюзивного навчання у закладах позашкільної освіти, дотримання принципу відповідальності держави, громади і закладів позашкільної освіти за результати діяльності.
Стратегічна ціль 1: Реалізація конституційного права на позашкільну освіту	кількість нормативно-правових актів	
Стратегічна ціль 2: Розвиток людського капіталу і безпекових вимірів	кількість закладів позашкільної освіти	
Стратегічна ціль 3: Висока якість і доступність позашкільної освіти	– кількість закладів позашкільної освіти; – кількість гуртків, груп та інших творчих об'єднань; – кількість вихованців, учнів, слухачів	
Стратегічний вектор II. Управлінський вектор розвитку позашкільної освіти		Результат: забезпечення менеджменту позашкільної освіти, державно-громадського управління позашкільною освітою, закладами позашкільної освіти, сформоване у закладах позашкільної освіти України середовище, сприятливе для навчання впродовж життя, відповідальність за результати освітньої діяльності, забезпечення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти, розвитку їхньої професійної компетентності.
Стратегічна ціль 1: Забезпечення кадрами, створення належних умов професійного розвитку та праці	кількість педагогічних працівників закладів позашкільної освіти;	
Стратегічна ціль 2: Розвиток менеджменту позашкільної освіти	кількість гуртків	
Стратегічна ціль 3: Розширення співробітництва	кількість угод	
Стратегічний вектор III. Освітній вектор розвитку позашкільної освіти		Результат: осучаснення мети, завдань, принципів, змісту, форм, методів і засобів позашкільної освіти відповідно до потреб громадян і сучасних викликів. Забезпечення реалізації позашкільної освіти за основними напрямками, функціонування різних типів закладів позашкільної освіти, гуртків, груп та інших творчих
Стратегічна ціль 1: Розвиток освітньої діяльності закладів позашкільної освіти	– кількість закладів позашкільної освіти; – кількість гуртків, груп та інших творчих об'єднань; – кількість вихованців, учнів, слухачів	

Стратегічні вектори, цілі та завдання розвитку позашкільної освіти	Найменування показника виконання завдань	Результат
Стратегічна ціль 2: Соціокультурна діяльність закладів позашкільної освіти	– кількість заходів закладів позашкільної освіти	об'єднань за профілями діяльності. Створення умов для постійного оновлення змісту позашкільної освіти, перетворення позашкільної освіти на рушій впровадження інновацій та розвиток економіки знань.
Стратегічна ціль 3: Громадянська діяльність закладів позашкільної освіти	– кількість учасників заходів закладів позашкільної освіти	
Стратегічний вектор IV. Інформаційний вектор розвитку позашкільної освіти		Результат: забезпечення позашкільної освіти, закладів позашкільної освіти освітніми та навчальними програмами, здійснення науково-методичного супроводу позашкільної освіти, підтримка видавничої діяльності у сфері позашкільної освіти, друк програм, посібників, підручників тощо.
Стратегічна ціль 1: Покращення навчально-методичного забезпечення позашкільної освіти	– кількість навчальних програм; – кількість примірників навчально-методичної літератури	
Стратегічна ціль 2: Розвиток наукової діяльності у сфері позашкільної освіти	– кількість наукових досліджень; – кількість наукових видань; – кількість конференцій	
Стратегічний вектор V. Фінансовий вектор розвитку позашкільної освіти		Результат: запровадження конкурентоспроможності закладів позашкільної освіти через державну субвенцію на позашкільну освіту, розвиток системи фінансування позашкільної освіти, залучення коштів з різних джерел, не заборонених чинним законодавством.
Стратегічна ціль 1: Економічна конкурентоспроможність і ефективність позашкільної освіти	обсяг виконаних робіт	
Стратегічна ціль 2: Забезпечення сучасного матеріально-технічного потенціалу позашкільної освіти	кількість закладів позашкільної освіти, у яких модернізована матеріально-технічна база	

**МАТРИЦЯ
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА / ВЕКТОРИ
РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ	ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА			
		Місцевий рівень (рівень громад)	Регіональний рівень	Національний рівень
	Стратегічний вектор I Правовий вектор розвитку позашкільної освіти			
	Стратегічний вектор II Управлінський вектор розвитку позашкільної освіти			
	Стратегічний вектор III Освітній вектор розвитку позашкільної освіти			
	Стратегічний вектор IV Інформаційний вектор розвитку позашкільної освіти			
	Стратегічний вектор V Фінансовий вектор розвитку позашкільної освіти			

ЗАГАЛЬНА РЕДАКЦІЯ

Биковська Олена Володимирівна, президент Міжнародної асоціації позашкільної освіти (МАПО), завідувач кафедри позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, ректор Інституту екології економіки і права, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
(загальна редакція, вступ, розділи I, II, III, IV, V)

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Боровська Світлана Василівна, керівник Харківського відділення МАПО, директор Харківського Палацу творчості дітей та юнацтва, депутат Харківської обласної ради (розділи III, IV, V)

Биковський Ярослав Тимурович, аспірант Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (розділ I, III, IV, V)

Биковський Тимур Валерійович, член МАПО, доцент Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент (розділи III, IV, V)

Дейдич Лариса Анатоліївна, завідувач сектору змісту позашкільної освіти та гурткової роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (розділи III, IV, V)

Каричковська Світлана Петрівна, доцент кафедри української та іноземних мов Уманського національного університету садівництва, кандидат педагогічних наук, доцент (параграф 1.2, розділ III)

Ковальчук Олег Степанович, керівник Тернопільського відділення МАПО, директор комунального закладу Тернопільської Міської Ради «Станція юних техніків» (розділи III, IV, V)

Кардаш Наталія Василівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІПФ Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент (розділи III, IV, V)

Каричковський Василь Дмитрович, професор кафедри фінансів та кредиту Інституту екології економіки і права, доктор педагогічних наук, доцент (параграф 1.2, розділ III))

Лихота Світлана Олексіївна, член МАПО, заступник директора з методичної роботи Національного центру «Мала академія наук України» (розділи III, IV, V)

Кузик Олег Євгенович, керівник Львівського відділення МАПО, директор Центру творчості дітей Галичини, кандидат педагогічних наук (розділи III, IV, V)

Найдюк Валентина Іванівна,
керівник Житомирського
відділення МАПО, директор
Новоград-Волинського центру
науково-технічної творчості
учнівської молоді Житомирської
області
(розділи III, IV, V)

Кодря Віталій Вікторович,
директор Івано-Франківського
обласного державного центру
науково-технічної творчості
учнівської молоді
(розділи III, IV, V)

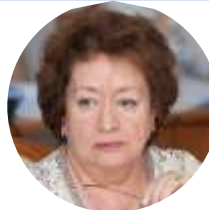
Оружа Лариса Володимирівна,
доцент кафедри позашкільної
освіти ІПФ Національного
педагогічного університету імені
М. П. Драгоманова, кандидат
педагогічних наук
(розділи III, IV, V)

**Олексюк-Казо Лариса
Маркіянівна,** доцент кафедри
позашкільної освіти ІПФ
Національного педагогічного
університету імені
М. П. Драгоманова, доцент
(розділи III, IV, V)

Паливода Тамара Георгіївна
(розділи III, IV, V)

Савенко Наталія Іванівна,
виконавчий директор МАПО,
директор Центру позашкільної
роботи Святошинського
району м. Києва
(розділи III, IV, V)

**Первушевська Ірина
Олександрівна,** керівник
Рівненського відділення МАПО,
директор Рівненського міського
Палацу дітей та молоді
(розділи III, IV, V)

Рудика Олена Володимирівна,
керівник Херсонського
відділення МАПО, директор
комунального закладу «Центр
науково-технічної творчості
учнівської молоді»
Херсонської обласної ради
(розділи III, IV, V)

Суркова Ганна Павлівна,
керівник Кіровоградського
відділення МАПО, директор
Кіровоградського обласного
центру дитячої та юнацької
творчості
(розділи III, IV, V)

**Савенко Олександр
Олександрович,** провідний
науковий співробітник
Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості
України, кандидат
педагогічних наук, доцент
(розділи IV, V)

Ткаченко Лідія Іванівна,
провідний науковий співробітник
Інституту обдарованої дитини
НАПН України, кандидат
педагогічних наук, старший
науковий співробітник
(розділи III, IV, V)

**Шевченко Олександр
Анатолійович,** магістр
кафедри позашкільної освіти
ІПФ Національного
педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова
(розділи III, IV, V)

Цвікова Наталія Олександрівна,
керівник Одеського відділення
МАПО, заступник директора з
навчально-виховної роботи
Білгород-Дністровського
комунального закладу «Міський
Центр дитячої творчості»
Одеської області
(розділи III, IV, V)

Ясинська Алла Михайлівна,
завідувач відділу
Національного інституту
стратегічних досліджень,
кандидат педагогічних наук,
доцент
(розділи III, IV, V)

**УЧАСНИКИ СТРАТЕГІЧНОЇ СЕСІЇ
З РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
м. Київ, 25.06.2018 р.**

Агафонова Ольга Петрівна, методист Подільського районного в місті Києві Центру клубів за місцем проживання «Поділ»

Артімонова Тетяна Петрівна, викладач НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат філософських наук

Бабійчук Світлана Миколаївна, керівник секції «ГІС у географії» КПНЗ «КМАН»

Бабкова Алла Михайлівна, завідувач відділом Будинку дитячої творчості Подільського району м. Києва

Безрук Катерина Олександрівна, методист Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Бендеровська Ірина, керівник школи ілюстрації та комп'ютерної графіки «Bartschool»

Беляєва Аліса Володимирівна, методист Будинку дитячої творчості Подільського району м. Києва

Биковська Олена Володимирівна, президент Міжнародної асоціації позашкільної освіти (МАПО), ректор Інституту екології економіки і права, завідувач кафедри позашкільної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

Боровська Світлана Василівна, директор Харківського Палацу дитячої та юнацької творчості

Биковський Тімур Валерійович, доцент Інженерно-педагогічного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова

Биковський Ярослав Тімуrowич, аспірант НПУ імені М. П. Драгоманова

Бобро Наталя Сергіївна, директор Release Education

Буряк Ніна Дмитрівна, завідувача відділом Сєверодонецького міського Центру дитячої та юнацької творчості

Виборна Наталя Іванівна, директор Станції юних техніків – Центр науково-технічної творчості молоді м. Києва

Волкова Людмила Василівна, директор комунального позашкільного навчального закладу «Дніпропетровський обласний центр науково-технічної творчості та інформаційних технологій учнівської молоді»

Вороніна Людмила Борисівна, директор Будинку дитячої творчості Подільського району м. Києва

Герліванова Ірина Анатоліївна, директор КПНЗ «Дитячо-юнацький центр «Штурм» ДМР

Горбань Вікторія Олександрівна, завідувач методичного відділу комунального позашкільного навчального закладу «Дніпропетровський обласний центр науково-технічної творчості та інформаційних технологій учнівської молоді»

Гусарова Олександра Костянтинівна, завідувач методичним кабінетом Київського Палацу дітей та юнацтва

Гут Олена Анатоліївна, директор комунального позашкільного навчального закладу «Центр позашкільної роботи та дитячої творчості «Альтаір» Дніпровської міської ради

Дейдиш Лариса Анатоліївна, завідувач сектору змісту позашкільної освіти та гурткової роботи відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Дейнега Олена Володимирівна, заступник директора з Навчально-виховної роботи Центру позашкільної освіти «Старт» м. Харкова

Дипман Наталя Петрівна, юрисконсульт КПНЗ «КМАН»

Дорошкевич Оксана Василівна, методист відділу навчально-виховної роботи КПНЗ «КМАН»

Єгорова Олександра Іванівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІПФ НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук

Єрмаков Іван Гнатович, завідувач сектору відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту корекційної й інклюзивної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти, кандидат історичних наук

Заворітько Людмила Олексіївна, голова Святошинської районної у м. Києві організації профспілки працівників освіти і науки України

Іваннікова Ірина Олександрівна, заступник директора Центру творчості дітей та юнацтва м. Києва

Іващенко Яна Леонідівна, Запорізький класичний ліцей

Івченко Поліна Олександрівна, методист вищої категорії Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти

Калуга-Семенкова Леся Петрівна, заступник директора за навчально-виховної роботи Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Кардаш Наталія Василівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІПФ НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

Карчина Лариса Яківна, завідувач відділу навчально-виховної роботи КПНЗ «КМАН»

Кийко Андрій Олександрович, директор КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ»

Кириленко Анна Андріївна, Дитячий оздоровчо-екологічний центр

Кириченко Валентина Іванівна, старший науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук

Ковальчук Олег Степанович, директор комунального закладу Тернопільської міської ради «Станція юних техніків»

Ковганич Галина Григорівна, методист Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Кодря Віталій Вікторович, директор Івано-Франківського обласного державного центру науково-технічної творчості учнівської молоді

Козира Оксана Миколаївна, заступник директора ПРЦК «Поділ»

Колібаба Юлія Іллівна, директор КЗ «Софіївський центр творчості»

Колодочка Віталіна Ігорівна, керівник гуртка КЗ «Сют» м. Слов'янська

Красняков Євген Васильович, народний депутат України II та III скликань, головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, кандидат наук з державного управління, доцент

Крафт Тетяна Петрівна, методист Козелецького будинку творчості дітей та юнацтва Чернігівської області

Кривой Ілона Анатоліївна, помічник-консультант народного депутата України Констанкевич І. М.

Крот Олена Миколаївна, завідувач відділом Київського Палацу дітей та юнацтва

Курнєва Олена Вікторівна, директор КЗ «Центр позашкільної освіти «Старт» м. Харків

Кучинська Надія Миколаївна, керівник гуртка Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Лисиця Оксана Анатоліївна, керівник гуртка-методист, балетмейстер Ніжинського Будинку дітей та юнацтва

Литовченко Олена Віталіївна, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України

Марченко Катерина Сергіївна, методист центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Мачуський Валерій Віталійович, завідувач лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України

Мельникова Наталія Анатоліївна, директор Комунального закладу «Центр дитячої та юнацької творчості м. Слов'янськ»

Михайлова Людмила Іванівна, директор Комунального позашкільного навчального закладу «Центр позашкільної роботи 1» Дніпровської міської ради

Молостова Маргарита Миколаївна, директор Станції юних техніків № 3 м. Харкова

Молчанова Марія Юріївна, завідувач психолого-методичного відділу Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Мосякова Ірина Юліївна, директор Центру творчості «Шевченківець»

Мотріченко Інна Юріївна, директор Комунального позашкільного навчального закладу «Центр позашкільної роботи 2»

Мульганов Костянтин Юрійович, керівник гуртка ЦТДЮ Святошинського району м. Києва

Мусійчук Світлана Іванівна, директор «Вінницького міського палацу дітей та юнацтва імені Лялі Ратушної»

Олексюк-Казо Лариса Маркіянівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІПФ НПУ імені М. П. Драгоманова, доцент

Оружа Лариса Володимирівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІПФ НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук

Остапенко Олександр Іванович, завідувач лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання НАПН України

Перенчук Зінаїда Миколаївна, директор дитячої музичної школи № 24

Панченко Тетяна Геннадіївна, комунальний позашкільний навчальний заклад «Центр дитячої та юнацької творчості» Дніпровської міської ради»

Петренко Тетяна Олексіївна, заступник директора Центру науково-технічної творчості молоді «СФЕРА»

Петрунчак Катерина Вікторівна, начальник управління роботи із закладами професійно-технічної та позашкільної освіти департаменту інституційного аудиту Державної служби якості освіти України

Пилипак Марина Миколаївна, заступник директора з методичної роботи Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва

Пономаренко Олена Володимирівна, керуючий партнер бізнес-школи для підлітків «Teenager start»

Пономаренко Юлія Миколаївна, методист Васильківського міського Центру дитячої та юнацької творчості

Попова Ганна Дмитрівна, доцент кафедри позашкільної освіти ІІФ НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

Промська Ольга Леонідівна, завідувача відділом інноваційних технологій профільної освіти Рівненського міського Палацу дітей та молоді

Пустільник Світлана Анатоліївна, методист Центру творчості дітей та юнацтва м. Києва

Пяткова Наталія Олександрівна, завідувача інформаційно-методичним відділом м. Чернігів

Рахуба Олена Семенівна, директор Центру туризму та краєзнавства учнівської молоді Святошинського району м. Києва

Рослякова Світлана Дмитрівна, директор Центру творчості дітей та юнацтва м. Києва

Ростока Марина Львовна, старший науковий співробітник відділу інформаційно-дидактичного моделювання Національного центру «Мала академія наук України»

Рудика Олена Володимирівна, керівник Херсонського відділення МАПО, директор комунального закладу «Центр науково-технічної творчості учнівської молоді» Херсонської обласної ради

Рудич Валентина Олексіївна, методист центру творчості дітей та юнацтва Святошинського району

Савенко Наталія Іванівна, директор Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Савицька Оксана, державний експерт Міністерства освіти і науки України

Савченко Ірина Миколаївна, учений секретар Національного центру «Мала академія наук України»

Савченко Михайло Пилипович, заступник директора з науково-методичної роботи Київської гімназії східних мов № 1

Саприкіна Ольга Костянтинівна, керівник комп'ютерного клубу центр позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Семенцова Галина Василівна, методист Івано-Франківського міського Центру дитячої та юнацької творчості

Сергієнко Ірина Миколаївна, директор Дитячого оздоровчо-екологічного центру Оболонського району

Славная Ольга Володимирівна, директор ПРЦК «Поділ»

Спіжева Тетяна Луківна, вчитель історії та права у спецшколі-інтернат № 15

Степанець Тетяна Іванівна, заступник директора з науково-методичної роботи Дитячого оздоровчо-екологічного центру

Суркова Ганна Павлівна, директор Комунального позашкільного навчального закладу «Кіровоградський обласний центр дитячої та юнацької творчості»

Сухорукова Ольга В'ячеславівна, завідувач сектору позашкільної освіти управління молоді, позашкільної освіти та національно-патріотичного виховання департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради

Тихонова Ірина Іванівна, Палац дитячої та юнацької творчості Солом'янського району міста Києва

Тихопій Олександр Якович, директор Центру науково-технічної творчості молоді «СФЕРА»

Ткаченко Лідія Іванівна, провідний науковий співробітник Інституту обдарованої дитини НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Тригуб Олена Петрівна, завідувачий культурно-масовим відділом ДЮХС ім. М. Коломійця «Щасливе дитинство»

Федоришин Тетяна Вікторівна, головний спеціаліст сектору позашкільної освіти управління молоді, позашкільної освіти та національно-патріотичного виховання департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради

Фененко Лариса Іванівна, директор КПНЗ «Центр позашкільної роботи 3» Дніпровської міської ради

Фоя Катерина Олександрівна, директор ПНЗ «Зміна» м. Києва

Фоя Ольга Іванівна, завідувача методичним відділом ДЮХС ім. М. Коломійця «Щасливе дитинство»

Хлопіна Жанна Федорівна, методист Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

Хобта Яніна Володимирівна, заступник директора ДЮХС ім. М. Коломійця «Щасливе дитинство»

Хортова-Мельчинська Ірина Петрівна, культорганізатор Будинку дитячої творчості Подільського району м. Києва, керівник Школи організаторів дозвілля «Святосвіт»

Цвікова Наталія Олександрівна, заступник директора з навчально-виховної роботи Білгород-Дністровського комунального закладу «Міський Центр дитячої творчості» Одеської області

Чепурда Лариса Володимирівна, керівник гуртка Васильківського міського Центру дитячої та юнацької творчості

Червінська Інна Богданівна, завідувач творчої навчально-наукової лабораторії «Гірська школа» ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Шевченко Олександр, магістр кафедри позашкільної освіти ІПФ НПУ імені М. П. Драгоманова

Шейко Надія Іванівна, завідувач естетичним сектором центру творчості дітей та юнацтва Святошинського району

Шелест Наталія Володимирівна, заступник директора з навчально-виховної роботи дитячого оздоровчо-екологічного центру

Штефан Олена Вікторівна, методист Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Щербакова Олена Олександрівна, керівник гуртка Центру позашкільної роботи Святошинського району м. Києва

Яременко Наталія Георгіївна, методист, керівник гуртка Ніжинського Будинку дітей та юнацтва

ЛІТЕРАТУРА

1. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_075
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
3. Договір про заснування Європейської Спільноти (консолідована версія станом на 1 січня 2005 року). – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_017/print1510032979532000
4. Європейська соціальна хартія. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062
5. Загальна декларація прав людини. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Закон України «Про освіту». – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Закон України «Про охорону дитинства». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
8. Закон України «Про позашкільну освіту». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
9. Конвенція ООН про права дитини. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
10. Конституція України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
11. Концепція позашкільної освіти, розроблена за грантом Президента України на наукове дослідження «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації». – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1142017-gr-21950>
12. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя». – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975
13. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
14. Biała Książeczka. Współpraca młodzieży w Europie. – Kraków, 2004. – 88 s.
15. Bykovska O. Extracurricular non-formal education of Ukraine and Poland: A Comparative Analysis // Wczesna edukacja dziecka. – Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej. – Numer I. – Kraków : Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, 2012. – P. 118–124.
16. Bykovska O. J. A. Komensky in Education of Ukraine / Jan Amos Komenský a súčasná predškolská a elementárna edukácia : zbor. abstrak. z medzin. vedec. konfer. (Prešov, 28–29.03.2012). – Prešov, 2012. – С. 28–31.
17. Bykovska O. Non-Formal Education System in Ukraine // Óbuda University : e-Bulletin. – Volume 5 Issue Number 1. – Budapest, Hungary, 2015. – P. 30–39. – Режим доступу: http://uni-obuda.hu/e-bulletin/Bykovska_6.pdf
18. Bykovska O. Teoretyczno-metodyczne podstawy edukacji pozaszkolnej na Ukrainie / O. Bykovska // Інноваційність у науці і освіті : наукове видання до ювілею проф., доктора хабілітов. Ф. Шльосека. – К. : Богданова А. М., 2013. – С. 110–119.
19. Bykovska O. Teoretyczno-metodyczne podstawy edukacji pozaszkolnej na Ukrainie / Kultura–Sztuka–Edukacja. – Tom I. – Kraków : Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, 2015. – P. 277–287.
20. Bykovska O. The pedagogical effects of non-formal educational as a subdiscipline of pedagogy // International Research Conference «Towards research-based education» / 19–20 October, 2017 At the Lithuanian University of Educational Sciences, Lithuania. – Lithuanian University, 2017. – P. 80–82.
21. Bykovska O. Theoretical and methodological principles of non-formal education in Ukraine // Wczesna edukacja dziecka. – Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej. – Numer I. – Kraków : Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, 2012. – P. 125–130.
22. Kovalčíková I. Úvod do pedagogiky. – Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2007. – 152 st.

23. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Амонашвили Ш. А. – Минск : Унив. изд-во, 1990. – 560 с.
24. Бабанский Ю. К. Оптимизация педагогического процесса : в вопросах и ответах / Ю. К. Бабанский, М. И. Поташник. – К. : Рад. шк., 1983. – 287 с.
25. Бех І. Д. Виховання особистості. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід : теоретико-технолог. засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 278 с.
26. Бех І. Д. Виховання особистості. Кн. 2 : Особистісно орієнтований підхід : наук.-практ. засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 342 с.
27. Биковська О. В. 25 років Незалежності України – 25 років розвитку позашкільної освіти. – Рідна школа. – 2016. – № 5–6.
28. Биковська О. В. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки / О.В. Биковська // *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdiscypliny*. – Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, 2013. – С. 386–395.
29. Биковська О. В. Позашкільна освіта і компетентнісний підхід // Освіта для сучасності = Edukacja dla współczesności : зб. наук. пр. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та ін. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Т. 1. – С. 269–276.
30. Биковська О. В. Правове забезпечення позашкільної освіти / Правове забезпечення реформи освіти в Україні : матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 9 груд. 2015 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К. : Парлам. Вид-во, 2016. – С. 66–68.
31. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2012. – № 2. – С. 24–30.
32. Биковська О. В., Каричковська С. П. Підготовка майбутніх учителів англійської мови в університетах України і Польщі: порівняльний аналіз : моног. / О.В. Биковська, С.П. Каричковська. – Умань : Видавець «Сочінський», 2013. – 178 с.
33. Биковська О. В., Петрович Ж. В. Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку як соціально-педагогічна система // Соціальна педагогіка : підруч. / [Капська А. Й., Биковська О. В., Безпалько О. В. та ін. ; за ред. проф. А. Й. Капської]. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – С. 196–210.
34. Биковська О. Введення нових термінів чи підміна понять? – Тижневик «Освіта». – 2016. – № 51–52. – С. 3.
35. Биковська О. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки. – Рідна школа. – 2016. – № 11–12. – С. 48–53.
36. Биковська О. Позашкільна освіта: сучасні теоретико-методичні основи. – Тижневик «Освіта». – 2016. – № 34–35. – С. 4–5.
37. Биковська О. Створюємо дитині можливість набувати особистісний досвід організації своєї самостійної діяльності. – Тижневик «Освіта». – 2015. – № 40–41. – С. 2–3.
38. Биковська О. Сучасна концепція позашкільної освіти в умовах децентралізації / Рідна школа. – 2017. – № 12.
39. Биковська О. В. Нові алгоритми творчості: кафедра позашкільної освіти / Тижневик «Освіта». – 2017. – № 48–49. – С. 2.
40. Биковська О.В. Освіта і гарантія цивілізації або освіта у всіх епостасіях / Тижневик «Освіта». – 2017. – № 34–35. – С. 4–5.
41. Биковська О. В. Освіта як система. Тріада «Людина–Освіта–Держава» / Рідна школа. – 2017. – № 10–11. – С. 68–75.
42. Биковська О. В. Фінансове забезпечення позашкільної освіти / Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні : матеріали парлам. слухань у Верховній Раді України 16 лист. 2016 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти ; упоряд. Левчук О. М., Семенюк С. В., Чижевський Б. Г. та ін. – К. : Парлам. Вид-во, 2017. – С. 93–96. (Серія «Парламентські слухання»)
43. Биковська О. Позашкільна освіта: міжнародний досвід і кращі практики громадянського виховання дітей і молоді : моногр. – Суми, Університетська книга, 2017. – 176 с.
44. Биковська О. Позашкільна освіта: навчальні програми закладів вищої освіти / за ред. проф. О. В. Биковської; укл. доц. Н. В. Кардаш, доц. Л. М. Олексюк-Казо та ін. – К. : НПУ, 2017. – 82 с.
45. Быковская Е. В. Современная система внешкольного образования в Украине / Е. Быковская // Вісник інституту розвитку дитини. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія : Збірник

- наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 12. – С. 37–45. – Библиогр. в конце ст.
46. Быковская Е. Система внешкольного образования в Украине: основные положения // Образование в интеграции: мат-лы Международной науч.-прак. конф. «Трансформация в образовании : диалектика традиций и инноваций». – Астана : ОК «Детский сад – школа – гимназия № 47», 2016. – С. 155–160.
 47. Быковская Е. Теоретико-методические основы внешкольного образования в Украине // Doświadczenie poznawania świata przez dzieci w młodszym wieku szkolnym. – Kraków : Wydawnictwo LIBRON, 2012. – С. 253–259.
 48. Вікторов В. Г. Управління якістю освіти (соціально-філософ. аналіз : монографія / В. Г. Вікторов. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 286 с.
 49. Гончаренко С. У. ...І насамперед – прикладна наука / С. У. Гончаренко. – Київ–Хмельницький : Вид-во Хмельниц. гуманіт.-пед. ін-т, 2003. – 17 с.
 50. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України : нормативно-правові документи : зб. нормат. док. / голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Міленіум, 2001. – С. 229–251. (Нормативно-правові документи).
 51. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К. : Юнісеф, 2002. – 318 с.
 52. Медынский Е. Н. Энциклопедия внешкольного образования / Е. Н. Медынский. – Петроград : Гос. изд-во, 1923. – 138 с.
 53. Неформальне навчання чи неформальна освіта: введення нових термінів чи «підміна понять». – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/873-neformalne-navchannya-chi-neformalna-osvita-vvedennya-novikh-terminiv-chi-pidmina-ponyat>
 54. Організація відпочинку та оздоровлення дітей : концепції, технології, досвід / [Биковська О. В. (кер. авт. кол.), Вагнер С. І., Горбинко В. М. та ін.]. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 208 с.
 55. Освіта? Освіта! Освіта... щодо категорії «освіта». – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/1032-osvita-osvita-osvita-shchodo-kategoriji-osvita>
 56. Парсонс Т. О социальных системах / Т. Парсонс ; пер. с англ. В. Ф. Чесноковой, С. А. Белановского. – М. : Академ. проект, 2002. – 832 с.
 57. Подласый И.П. Педагогика : учеб. / И. П. Подласый. – М. : Высш. образование, 2006. – 540 с.
 58. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / [Биковська О. В., Бут С. В., Дмитренко О. П. та ін. ; за ред. О. В. Биковської]. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2006. – 224 с.
 59. Позашкільна освіта: концептуальні засади в умовах реформування системи освіти України. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/435-pozashkilna-osvita-kontseptualni-zasadi>
 60. Програми для позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів : Гуртки науково-технічного напрямку / [О. В. Биковська, Т. О. Вихренко, Л. М. Гайдай та ін.]. – К. : Грамота, 2005. – Вип. 1. – 160 с.
 61. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори / С. Ф. Русова. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.
 62. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : В 5 т. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 1. – С. 401–637.
 63. Сущенко Т. И. Основы внешкольной педагогики : пособие для класных руководителей, педагогов внешкольных учреждений / Т. И. Сущенко. – Минск : Беларус. навука, 2000. – 221 с.
 64. Сущенко Т. И. Педагогический процесс во внешкольных учреждениях / Т. И. Сущенко. – К. : Рад. школа, 1986. – 118 с.
 65. Ушинский К. Д. Книга для учащихся / К. Д. Ушинский. – М. : Просвещение, 1977. – 143 с.

Офіційне видання

Стратегія розвитку позашкільної освіти

за ред. проф. О. В. Биковської

Комп'ютерне оформлення
О. В. Авдеєнко

Підп. до друку 01.07.2018 р. Формат 60х84 1/8.
Умовн. друк. арк. 11,16. Обл.-вид. арк. 6,75.

«Інженерно-виробничий центр АЛКОН» НАН України
04074, м. Київ-74, вул. Автозаводська, 2
*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
ДК № 987 від 22.07.2002 р.*